Pam
Biog

389

ZIEGENBALG

Den første evangeliske Missionær i Indien,
udsendt fra Danmark den 29. Novbr. 1705.

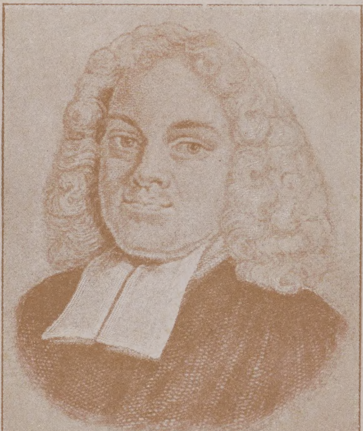

Kjøbenhavn.
Bethesdas Boghandel.
1905.

Smaaskrifter, udgivne af det danske Missionsselskab. Ny Række Nr. 37. Pris 50 Øre

6

MISSIONARY RESEARCH
LIBRARY
NEW YORK CITY

Ziegenbalg.

Den første evangeliske Missionær i Indien,

udsendt fra Danmark den 29. November 1705.

Ved

J. Bachevold.

København.
Bethesdas Boghandel.
1905.

Dette lille Skrift er udarbejdet dels efter Vormbaums Levnedsskildringer af evangeliske Missionærer, hvoraf større Stykker er gengivet her, dels efter Germanns interessante og udførlige Bog: Ziegenbalg und Plütschau.

MISSIONARY RESEARCH
LIBRARY
NEW YORK CITY

Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

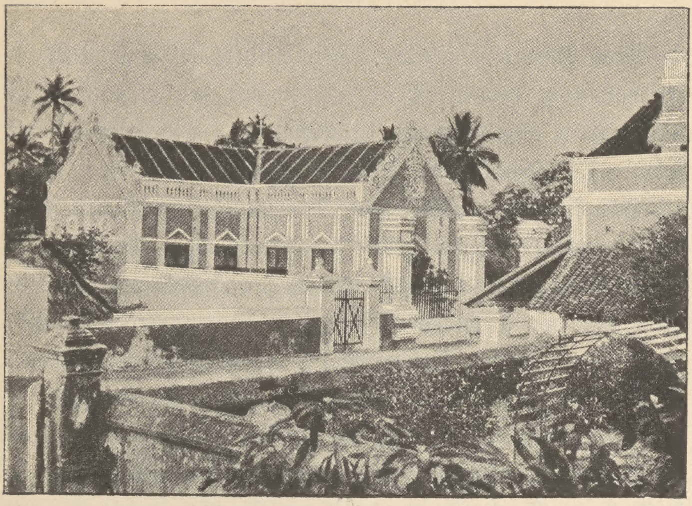

Jerusalemskirken i Trankebar.

I.

En Aften i Marts Maaned 1705 sad den danske Konge Frederik den Fjerde hensunken i dybe Tanker. Hans Ministre havde været samlede for at raadslaa med Kongen om Statens Anliggender. Danmark laa paa den Tid i Krig med Sverrig, hvis Konge var Karl den Tolvte, og det var vanskelige Tider. Da Kongen nu gennemlæste forskellige Bønskrifter, der var indgivne til ham, traf han paa et, som Herren lod blive til et Bønskrift for Hedningerne. Det var en Enke, som bad om Hjælp til sig og sine fem Børn. Hendes Mand og hendes ældste Søn havde hørt til Besætningen i den danske Besiddelse Trankebar i Ostindien, og begge var der blevne overfaldne og dræbte af de omboende Hedninger. I den Anledning klagede nu hun, som var Enke og Moder, sin Nød for Kongen, der ogsaa tilstod hende den Understøttelse, hun bad om.

Men Brevet fremkaldte andre Tanker i Kongens Sjæl, thi han kom derved til at tænke over den elendige Tilstand, hvori hans hedenske Undersaatter i Ostindien maatte befinde sig. Her krævedes hurtig Hjælp.

Han fremtog et Kort over Koromandelkysten, paa hvilken Trankebar ligger. „Dèr," sagde Kongen, der allerede som Kronprins havde haft Hjærte for Hedningernes Nød, „dèr bor der Hedninger, som ikke kender Verdens Lys, skønt Solen skinner saa varm og lys over deres Hoveder. De skal ikke gaa fortabt. Der skal optændes et Lys, klarere end det, som brænder i Fyrene paa de farlige Kyster. Jeg vil udsende Mænd, som skal forkynde Evangelium for at frelse deres Sjæle til et evigt Liv." Derpaa sendte Kongen Bud efter sin Hofpræst, Doktor Lütkens.

„Det er godt, at I kommer," sagde Kongen, da Lütkens traadte ind.

„Jeg er altid rede, naar min Konge kalder," svarede Hofprædikanten.

„Det vidste jeg nok, men idag er det ikke mig, men Herren i Himlen, som behøver Eder, selv om Budet kommer gennem mig."

Med disse Ord førte Kongen Hofprædikanten hen til Kortet, som laa udbredt for ham, og idet han pegede paa Trankebar, sagde han:

„Dette Stykke Land har Herren givet Kong Kristian den Fjerde, og I véd, at jeg hvert Aar udsender Tropper for at bevare det for min Krone. Hr. Doktor, hvad siger I nu til, at jeg vil sende Mænd derud, som skal berede Vej for Herren blandt Hedningerne? Vil I skaffe mig de rette Mænd?"

Lütkens stod der for Kongen og følte det som et af

de skønneste Øjeblikke i sit Liv. Med Glæde gød han, som han udtrykker sig, Olie paa den Ild, han saa opblusse i det kongelige Hjærte. „Min Herre og Konge," sagde han, „den Tanke har Gud selv nedlagt i Eders Hjærte. Han velsigne Eder rigeligen. Men hvem vil I sende derud? Hvor finder man en Paulus, som ikke skyr de Farer, som venter ham hinsides Havet? Dog En véd jeg, som vil følge Herrens Kald til de Folk, som sidder i Dødens Skygge. Min Konge, send mig!"

Men Kongen vilde ikke skilles fra den allerede aldrende Mand og svarede: „Nej, aldrig; I skal blive hos mig som min Ven og Raadgiver. I skal ikke udsætte Eders graa Hoved for Sørejsens Farer eller sætte Eders Helbred til i et saa farligt Klima. Men skaf os blot Folk. Tænk nu over det og raadfør Eder desuden med Biskop Bornemann. Og kan I ikke finde nogen i mit Rige, saa skriv til Tyskland."

Lütkens gjorde, som Kongen bød. Tillige med Bornemann saa han sig om i Danmark efter Sendebud til Hedningerne. Men der var ingen at finde. „Det gjør mig ondt," sagde Kongen, da Lütkens fortalte ham det, „at der i mit Rige ikke findes saadanne Guds Redskaber. Det er ingen rigtig Kristendom, i hvilken der ikke findes Kærlighed til de stakkels formørkede Hedninger. Men skriv saa til Tyskland."

Det gjorde Lütkens da. Han havde selv tidligere været Præst i Berlin og havde der to kære Venner, til hvem han henvendte sig med Kongens Ønske. Men da heller ikke de kunde finde passende Mænd, spurgte de sig for hos den bekendte Francke i Halle, og han foreslog dem Bartholomæus Ziegenbalg som en Mand, Kongen kunde

bruge. Tillige med ham viste hans Ven Henrik Plütschau sig rede til at gaa ud til Hedningerne. Det var dog ikke nogen let Sag for nogen af dem at beslutte sig hertil. Thi dengang var det endnu noget uhørt, at unge Theologer drog ud til saa vanskelig en Missionsmark, saa mange rystede paa Hovedet deraf. Men den Herre, som ejede deres Hjærter, lettede dem Afrejsen fra Fædrelandet.

Det er ydmygende for os som Danske at tænke paa, at man herhjemme forgæves søgte Mænd, der kunde sendes ud i Hedningemissionens herlige Gerning. Men det er dog glædeligt for os at mindes, at Tanken om at afhjælpe Nøden derude udgik fra vort Land, der saaledes fik den hellige Ære at hjælpe de første evangeliske Sendebud ud paa Missionsmarken.

Men hvem var denne Ziegenbalg, som tillige med Plütschau drog ud?

Bartholomæus Ziegenbalg var født Skt. Hansdag 1683 i en lille By i Saxen. Begge hans Forældre var fromme Mennesker, som havde erfaret, hvilken Frelser vi har i Jesus. Drengen mistede dem dog tidlig og havde derfor kun fjerne Minder om dem; men de Indtryk, han bevarede om sine Forældres Død, udslettedes aldrig af hans Sjæl. Da hans Moder laa paa Dødssengen, omgiven af alle Børnene, sagde hun til dem: „Jeg efterlader Jer en meget stor Skat." Og da den ældste Datter spurgte hende, hvor hun havde denne Skat, svarede hun: „Søg den i Bibelen, kære Børn, dèr skal I finde den, thi hvert Blad i den er vædet af mine Taarer." Senere plejede Børnene ofte at minde hverandre om disse hendes sidste Ord. Ogsaa Ziegenbalgs Fader maa have været fortrolig med Livets og Dødens Alvor. Længe før

sin Død havde han ladet sin Ligkiste gøre færdig og havde den staaende i sin Bolig. Under en Ildsvaade, der ramte Byen, kom ogsaa Ziegenbalgs Hus i Fare for at blive et Rov for Luerne. Faderen laa netop den Gang syg. I deres Angest lagde Børnene ham da i hans Ligkiste og bar ham ud paa Byens Torv, hvor han døde under aaben Himmel.

Saaledes var Ziegenbalg nu baade fader- og moderløs. Men Gud hjalp ham dog. En ældre Søster tog sig af ham som en Moder, sørgede trolig for ham og tilskyndede ham ogsaa til at læse Guds Ord. „Gud begyndte", fortæller han, „kraftigt at arbejde paa min Sjæl, saa jeg aldrig kunde blive helt fri for Tanken om Himmel og Helvede. Der paakom mig ogsaa alvorlig indre Uro, naar jeg havde gjort noget ondt. Og naar nogen døde, tænkte jeg altid: „Hvor mon den Sjæl er gaaet hen? Hvilken Forandring har den mon oplevet?"

Da den Tid kom, da han skulde bestemme sig for sit Fremtidskald, tog han ikke let paa den Sag, thi ofte bad han paa sine Knæ Gud om at vise ham, hvad han skulde være. Efter megen Bøn besluttede han sig omsider til at blive en Evangeliets Forkynder.

Da han var bleven Student, læste han vel ret flittigt, men der hvilede ingen rigtig Velsignelse over hans Arbejde. Mange unyttige Ting optog desuden mere af hans Tid, end gavnligt var. Han havde selv en Fornemmelse af, at dette var galt, og da Gud lod ham mødes med en tro Ven, som aabnede hans Øjne herfor, lod han sig villig hjælpe til Rette af ham. Han sad just og syslede med Musik, da en Student „tilfældig" kom hen til ham og sagde, at Musiken vel var en herlig Kunst, men at den dog ikke

rigtig kunde forstaas og øves af andre end af dem, som var komne i aandelig Forstaaelse med Gud og sig selv. Paa Ziegenbalgs nærmere Spørgsmaal herom forklarede Studenten, at Menneskets Indre efter Frafaldet fra Gud var kommen i en saadan Forvirring, at der nødvendigt maatte ske en fuldstændig Forandring med det, dersom det skulde komme i aandelig Forstaaelse med Gud og sig selv. Da Ziegenbalg, stærkt berørt af hans Udtalelser, bad ham om hans Venskab, indvilligede den anden gerne deri paa den Betingelse, at Ziegenbalg vilde fly Verdens Venskab. Han aabnede nu hele sit Hjerte for Vennen, hvem han bad om at raade sig med Hensyn til hans indre Liv. De enedes da om daglig at ville bede sammen, læse Guds Ord og betragte Guds Aabenbaring i den frie Natur.

Denne Ven var til megen Velsignelse for Ziegenbalg, som gennem ham daglig blev tilskyndet til at gøre Alvor af sin Kristendom, og den Maade, paa hvilken han før havde levet sit Liv over for Gud, forekom ham nu som Falskhed og Hykleri. Jo mere han omgikkes med Herren, og jo mere Guds hellige Ord blev den Manna, hvoraf hans Sjæl hver Dag fik sin Næring, desto gladere blev han i Aanden, og han maatte give sin Moder Ret i de Ord, hun paa Dødslejet havde tilraabt sine Børn. Men hans Kammerater sørgede for, at han ikke kom til at mangle Spot og Haan, endogsaa i den Grad, at hans Ven virkelig frygtede for, at Ziegenbalg ikke skulde have Mod til at staa fast, hvorfor han foreslog ham, at de skulde gøre en Rejse sammen. Paa denne befæstedes hans Sjæl i Gud, saa at han med Glæde fandt sig i Kammeraternes Spot.

Ogsaa inde fra sit eget Hjerte mærkede han stærke Fristelser, der voldte ham megen Uro og Kamp, men som

heller ikke var uden Velsignelse for hans Sjæleliv, skønt han derved blev gjort ængsteligere for at paatage sig Ansvaret ved at blive en Guds Ords Forkynder. Dog holdt han fast derved ogsaa af den Grund, at han saa, at der var saa faa tro Arbejdere.

Hans tidlige Ungdomsaar hengik under megen legemlig Svaghed, som oftere afbrød hans Læsning og gjorde ham tvivlraadig, om det i det hele var rigtigt af ham med sit svage Legeme at vedblive at studere. Dog vedblev han hermed, tilskyndet af erfarne Raadgivere, som anede, at Gud var ved at danne sig et nyttigt Redskab i ham. Hans ydre Kaar var kun fattige, men Gud opvakte ham Venner, som hjalp ham, saa at han kunde slaa sig igennem.

Foruden andre fromme Mænd, som Gud førte paa hans Vej, var Francke i Halle hans trofaste Raadgiver. Denne, som havde Naadegave til at prøve Aanderne, kom i en Samtale, de en Gang havde med hverandre, ogsaa til at omtale Arbejdet blandt Hedningerne. Dèr, mente Francke, beroede det ikke saa meget paa Lærdommen, og muligvis havde Herren udset ham til at blive en Arbejder derude. „Om man virkelig kunde vinde en eneste Sjæl blandt disse fremmede Folkeslag for Herren," sagde Francke, „var det lige saa meget værd, som om man vandt hundrede i Europa, thi disse har daglig saa rigelig Adgang og Hjælp til Omvendelse, som de andre derimod maa savne." Det Ord gik Ziegenbalg til Hjerte og blev et Frø, hvoraf mangen Missionsfrugt blev høstet. Han glemte det aldrig. Det fulgte ham til Ostindien til hans Arbejdsmark derude og opholdt og glædede ham i Tider fulde af Sorger og Nød.

Saaledes var Ziegenbalg beredt af Herren til sit frem-

tidige Kald, og da man i Kjøbenhavn søgte at fremskynde Udrejsen af de to Sendebud, maatte de haste saa meget, at de ikke en Gang fik Tid til at sige deres nærmeste Farvel, hvor gerne de end havde villet det. Allerede i Oktober 1705 forlod de Berlin og rejste til Danmarks Hovedstad, hvor Lütkens modtog dem med aabne Arme. Mange saa imidlertid slet ikke mildt til de to Venner, som ogsaa i deres Ungdommelighed paa mange Maader endnu trængte til at lære adskilligt. Paa Kongens Befaling blev de imidlertid af Biskop Bornemann indviede til Missionærer blandt Hedningerne og drog saa, trods al Kors og Lidelse, som kom over dem for Herrens Skyld, deres Vej med Glæde.

II.

Den 29. November 1705 sejlede Skibet „Sofia Hedvig“ ud fra København, bestemt til Trankebar i Ostindien. Der finder vi igen vore to Venner, Ziegenbalg og Plütschau. Skønt Aarstiden var ubehagelig og Vinden ugunstig, var de begge ved godt Mod i Forvisningen om, at Gud alle Vegne vilde berede Vej for dem og bøje Menneskers Hjerter i Kærlighed til dem. Rejsen gik i det hele lykkeligt, skønt de ikke var fri for Farer og Nød. Skibet blev for dem en hellig Skole, saa at Ziegenbalg kunde kalde det for et saare nyttigt Universitet, hvor han ikke alene efter Bogstaven, men ogsaa efter dets indre Kraft og Sødme lærte at forstaa Guds Ord og anvende det paa sig selv. Morgen, Middag og Aften holdt de den sædvanlige Skibsandagt med Guds Ord, som de ogsaa tilbragte en stor Del af den øvrige Tid med at læse og overveje.

De havde næsten tilbragt fem lange Maaneder med at sejle Vest om Europa og Afrika, da de 23. April 1706 landede ved det gode Haabs Forbjerg. Dèr forundtes der dem et Par Ugers Hvile, men Herren forundte dem ogsaa der at se de første Hedninger, da de hedenske Hottentotter nærmede sig Skibet i Haab om at faa en Gave af de fremmede.

Mange vilde ikke have anset dette for en Naade fra Herren,

thi Hottentotterne hører til de usleste af alle Mennesker, hvorfor mange helst vil være fri for at se dem. Men Herren vilde netop lade vore Sendebud se de stakkels Hedningers Nød, for at de desto mere skulde tørste efter at afhjælpe en saadan Elendighed med Ordet om Korset. Gud naaede ogsaa denne sin Hensigt med dem; thi havde de faaet Lov til det, havde de gerne bygget deres Hytter blandt Hottentotterne. Den 8. Maj gik de atter om Bord paa „Sofia Hedvig".

Paa Kortet kan man se, at der fra Sydspidsen af Afrika, hvor det gode Haabs Forbjerg ligger, endnu er et godt Stykke Vej til Ostindien. For at udfylde den lange Tid, de endnu skulde tilbringe til Søs, besluttede de to Venner, at hver af dem skulde vælge sig et bestemt Emne til Overvejelse, for at Tiden paa den Maade kunde bruges til Gavn og Opbyggelse. Plütschau valgte sig „Sandheden", Ziegenbalg „Visdommen", fordi det Skib, hvormed de sejlede, hed Sofia, hvilket betyder Visdom. Ziegenbalg nedskrev de Tanker, som blev indgivet ham paa det store Verdenshav, og saaledes opstod paa Oceanets Bølger det første Udkast til et Skrift, som han senere fuldendte under en Sygdom i Trankebar, og som fire Aar efter blev trykt.

I vore Dage, da man med Jernbane kan fare gennem Europa og med Dampskib fortsætte Rejsen over Middelhavet gennem Suez-Kanalen og det røde og indiske Hav til Ostindien i mindre end tre Uger, lyder det næsten utroligt, at man den Gang var mere end syv Maaneder om at naa med Sejlskib fra København til Trankebar. Men sandt er det, at de to Sendebud først den 9. Juli 1706 naaede Maalet for deres Rejse.

Da de steg i Land, saa de nogle af de Hedninge-

skarer, for hvis Skyld de vare rejste ud. Synet af disse rørte dem dybt. Men det var samtidig en bitter Smerte for dem, at de i Trankebar blev modtaget saa ligegyldig og koldt af de danske Købmænd og Embedsmænd. Ikke engang den danske Konges Brev og Segl forandrede noget i den Henseende, og til en Begyndelse nægtede man endog at tage imod dem, saa at man lige til Aften lod dem staa ensomme i den stærke Hede, først uden for Byen, senere paa Torvet. Da først vovede Sekretær Attrup at tage sig af dem og førte dem til sine Svigerforældres Hus. Men jo mindre Hjælp og Støtte de fik af Mennesker, desto mere kastede de sig med alle Bekymringer i den levende Guds Arme. Bønnen blev for dem den kraftigste Hjælp til med Frimodighed og Velsignelse at begynde deres vigtige Gerning uden at sky Møje og Farer. Da de ikke havde noget Menneske i Nærheden, som de kunde spørge om Raad, hvorledes de skulde bære sig ad baade med det ene og det andet, tog de altid deres Tilflugt til Herren, for hvem de i Bønnen frembar alle Ting og blev bønhørt med betimelig Hjælp. Henvendte de sig derimod en sjælden Gang til Mennesker for at spørge dem om Raad, blev de endnu mere end i Europa afskrækkede fra deres Forehavende, da de altid fik at høre, at det var Umuligheder, de havde indladt sig paa. Vanskelighederne var i Virkeligheden ogsaa baade mange og store, og saa de paa dem, kunde de ikke haabe paa nogen Fremgang hos Hedningerne. De lod dog ikke Modet synke, men for at styrke deres Tro fordybede de sig i Apostlenes Gerninger og søgte paa alle Maader at dygtiggøre sig til det Arbejde, for hvis Skyld de var gaaet ud.

III.

Først maatte de se at tilegne sig Landets Sprog. Det portugisiske, som de fleste Europæere derovre talte, og som adskillige af de indfødte forstod, voldte dem ikke saa mange Vanskeligheder, da de let kunde skaffe sig de dertil nødvendige Bøger. Saadanne fandtes derimod ikke for det tamulske Sprog, der taltes af Folkets store Flertal, og det var vanskeligt at finde en Indfødt, som kunde undervise dem deri. Men Kristi Kærlighed vidste dog Raad ogsaa herfor. De fik en gammel Skolelærer til med sin hedenske Skole at flytte til deres Hus. Begge de lærde Mænd satte sig nu blandt Hedningebørnene og skrev som disse med en Pind tamulske Bogstaver og Ord i Sandet. Paa den Maade lærte de sig at læse og skrive, men det faldt dem vanskeligere at finde nogen, som kunde undervise dem om de tamulske Ords Betydning. Endelig traf de en lærd Hindu, som ved at omgaas med Europæere havde tilegnet sig flere europæiske Sprog. Han blev omtrent to Aar hos dem, og i den Tid var vore Sendebud travlt sysselsatte med at læse, skrive og oversætte. Herren velsignede deres Arbejde, saa at særlig Ziegenbalg ved sin Jernflid i kort Tid havde gjort saa store Fremskridt, at han blev lige saa fortrolig

med det tamulske Sprog som med sit Modersmaal. Ja, efter faa Aars Forløb havde han skrevet to store tamulske Ordbøger, som siden har været til stor Nytte for Missionen.

Medens de anstrengte sig for at lære Sproget, glemte de imidlertid ikke det Folk, som talte det. De modtog ofte Besøg af Hedninger og gik selv til dem i deres Boliger for, saa godt de kunde, at bringe dem det gode Budskab. De erfarede herved snart, at de stod over for et Folk, hvor denne Verdens Fyrste havde bygget sin faste Borg; kun ved særlig Kraft fra Gud kunde de tage Kampen op herimod og frimodig afvente Udfaldet. Ziegenbalg har i et Brev selv fortalt om Missionsarbejdets Vanskeligheder, og han nævner forskellige Aarsager til, at det er saa svært at føre nogen af disse Hedninger fra Blindhed til Evangeliets hellige Lys. Han nævner først de saakaldte Kristnes anstødelige Levnet, som gør Kristendommen ilde set hos Hedningerne. Dernæst støder de sig paa Guds aabenbarede Ord, som efter deres Mening indeholder lutter ubehagelige Ting, fordi det først og fremmest tager Hensyn til et Menneskes Hjerteforhold til Gud, medens de kun vil have at gøre med udvortes Ting, som man kan se med sine Øjne. Selv de iblandt dem, som erkender, at der kun findes een Gud, trøster sig dog med, at de nok faar det godt en Gang efter Døden, blot de har levet skikkeligt her i Verden. Ja, en Dag foreslog nogle af dem, at der skulde holdes en Slags Ildprøve for at faa afgjort, om de eller Missionærerne havde Ret. Begge Parter skulde kaste en af deres hellige Bøger paa Ilden. Hvis Hinduernes Bøger brændte op, vilde de alle sammen blive kristne, men hvis deres Skrift blev ubeskadiget, medens Missionærernes Bog

fortæredes af Ilden, skulde disse antage Hedenskabet. Og hvis begge Bøger blev et Rov for Luerne, skulde ingen af de to Religioner anses for at være den rette. Missionærerne afviste dog denne Prøve, fordi det vilde være at friste Gud, da han ikke havde givet tilkende, at dette var hans Vilje. Han havde jo desuden givet alle Mennesker en Samvittighed, som kunde prøve og ransage, hvad der var sandt eller falsk, godt eller ondt, og hvis de ikke vilde lyde Samvittighedens Røst, vilde de en Gang med fuld Ret blive forkastede af Gud og evig fordømt, fordi de ikke havde villet modtage den Naade, han lod dem tilbyde.

Ogsaa Katolikkernes listige Fremfærd for at vinde Tilhængere saa Missionærerne som en stor Hindring for Hedningernes Omvendelse, da disse derved bragtes til at tro, at samme bedrageriske Fremfærd skulde anvendes over for dem.

Endelig var ogsaa de timelige Tab en stor Hindring for den, der blev Kristen og ikke var Familiens Overhoved, da han derved udsatte sig for at miste alt, hvad han ejede, og blive forskudt af hele sin Slægt, der saa ned paa ham med Foragt og Afsky.

Missionærerne lod dog ikke Modet falde, hverken ved de Vanskeligheder, de selv oplevede over for Hedningerne, eller ved Europæernes Paastand om, at de aldrig vilde naa at faa en eneste omvendt. De kastede sig med Bøn og Paakaldelse i den levende Guds Arme og blev styrkede i Haabet om, at han ikke vilde lade nogen Dag hengaa uden at lade dem opleve en eller anden Velsignelse og Opmuntring. Deres Tillid blev saa meget større, naar de af og til traf paa Hedninger, som viste sig modtagelige for Guds Evangelium. Blandt disse nævner de særlig en af

deres Tjenere, Modaliapa, med hvem de gjorde Bekendtskab allerede den første Dag, de kom til Trankebar. Han blev den første, paa hvis Sjæl de arbejdede, idet de erkendte, at det var Gud, der straks sendte dem ham imøde. Saa snart de nemlig havde kastet Anker, kom blandt andre en køn ung Hindu paa 20 Aar om Bord paa Skibet, og efter at han havde spurgt ud om dem, bad han Ziegenbalg, om han ikke vilde tage ham i Tjeneste. Denne raadførte sig med Plütschau, og da de begge saa Guds Haand heri, antog de ham. Hans Fader havde været en anset og rig Mand, men nu ejede han og hans Moder, der var Enke, saa lidt, at han maatte tage Tjeneste hos andre. Da han havde været en otte Dages Tid hos Missionærerne og set deres daglige Liv paa nært Hold, fattede han stor Hengivenhed for dem og spurgte paa Portugisisk, i hvilket Sprog han var vel hjemme, om han ikke altid maatte blive hos dem og maaske en Gang følge med dem til Europa. Man svarede ham, at i saa Fald maatte han blive en Kristen og lære det tyske Sprog. Han bad da om at blive rigtig undervist i Kristendommen og lærte nu ogsaa ved den daglige Øvelse saa meget Tysk, medens Missionærerne lærte saa meget Portugisisk, at han nogenlunde forstod dem og de ham, og de kunde begynde at anvende ham som Tolk over for andre.

Efterhaanden som Missionærerne blev mere hjemme i det tamulske Sprog, underviste de Hedningerne saa vel heri som i Portugisisk. De samlede dem daglig om sig i det Hus, de havde lejet, og talte Livets Ord til dem. Luthers Katekismus naaede Ziegenbalg snart at faa oversat tillige med nogle Bønner og aandelige Sange, hvoraf nogle blev sunget paa europæiske Salmemelodier,

andre til Melodier af de indfødtes Folkeviser. Herren velsignede Arbejdet, saa at de to Sendebud 12. Maj 1707 med Tak til Gud i den danske Zionskirke kunde døbe fem Slaver, som i deres Lænker havde fundet Friheden i Jesus.

Det blev stedse mere ønskeligt for Missionærerne at have et særligt Forsamlingssted for deres Tilhørere, og man begyndte derfor at bygge en egen Kirke inde i Staden. Men til at bygge behøvedes der Penge, og dem manglede Ziegenbalg netop paa den Tid, da den Understøttelse, de dertil havde ventet fra Danmark, udeblev. Der var dem, som af den Grund straks vilde have opgivet Byggeforetagendet, men Ziegenbalg tog ikke desto mindre fat med frisk Mod uden at ane, hvorfra han skulde tage Pengene. Men der kom Hjælp langt ud over, hvad han havde kunnet bede eller tænke. De to Missionærer gav hele deres Løn til Kirkebygningen, og mange andre gav desuden deres lille Skærv dertil. Man fandt ogsaa villige Arbejdere, dog ikke blandt de Kristne i Trankebar. Det blev 30 Hedninger, som daglig arbejdede paa dette Herrens Hus. Skønt mange haanede Missionærerne, var der saaledes ogsaa dem, der blev rørt til Medlidenhed, saa at de hjalp dem med at faa bygget Kirken. 14. Juni 1707 var Grundstenen bleven lagt, og to Maaneder efter stod Kirken færdig til stor Glæde for Ziegenbalg og Plütschau, af hvilke den første prædikede paa Tamulsk, den sidste paa Portugisisk. Baade Kristne, Muhammedanere og Indfødte havde indfundet sig ved Indvielsesfesten. Fra den Tid prædikedes der i „det nye Jerusalems Kirke", som det nye Guds Hus blev kaldet, hver Søndag paa de to Sprog. Foruden om Søndagen blev der ogsaa hver Onsdag og Fredag talt om den kristelige Børnelærdom, og der var ingen Mangel paa Tilhørere. En

Maaned efter Indvielsen holdtes den første Daab i den nye Kirke, hvor der samme Dag holdtes Altergang.

Det stod klart for Ziegenbalg, at skulde Herrens Sag vinde rigtig Fremgang, maatte man tage sig af Ungdommens Undervisning. Derfor indrettedes allerede i Aaret 1707 baade en tamulsk og en portugisisk Skole, og Missionærerne delte Arbejdet der saaledes imellem sig, at Ziegenbalg overtog Ledelsen af den tamulske, medens Plütschau, som havde Vanskelighed ved rigtig at komme ind i det tamulske Sprog, tog sig af den portugisiske. Til Hjælp havde de desuden en indfødt Lærer. Børnene fik baade Klæder, Bøger og Mad af Missionærerne. Det var et Troens Vovestykke, de dèr indlod sig paa, og mangen Gang gik Ziegenbalg til Sengs uden at vide, hvorfra han skulde tage Pengene til, hvad der behøvedes den følgende Dag. Men Herren hjalp, saa hverken de eller Børnene nogensinde led Nød.

For at lære sine Venner alene at bie paa Herren, unddrog Gud dem til Tider al menneskelig Hjælp, idet han lod den Forventning, de havde sat til at faa kraftig Støtte fra Hjemmet, briste. Saaledes ankom der i Sommeren 1708 et Skib fra Danmark til Trankebar; det medførte ogsaa Penge til Missionærerne. Det danske Kongehus havde nemlig skænket Missionen 2000 Daler. „En køn Sum, hvormed man kunde udrette adskilligt", mente de to Missionærer, men de fik aldrig at se en Øre af alle de Penge. Den ene Halvdel af de forventede Penge var om Bord paa et Skib, som led Skibbrud under Vejs, medens den anden Halvdel af den kongelige Gave ganske rigtig naaede Trankebars Red. Men da Pengene med en Baad skulde føres i Land, sank de i Havets Dyb, og ingen saa dem mere. Mon ikke Herren dermed har villet sige sine

Tjenere noget; han gjorde det dog sikkert ikke for blot at volde dem en smertelig Skuffelse.

For at Missionsarbejdet rigtig kunde gaa frem, begyndte Ziegenbalg at oversætte det nye Testamente paa Tamulsk, et vanskeligt, men nødvendigt Arbejde, som en banebrydende Missionær maa paatage sig. Han var naaet til det 23. Kapitel af Matthæi Evangelium, da der indtraf en Begivenhed, som for fire Maaneder tog Missionæren bort fra hans velsignede Arbejde. Han blev nemlig sat i Fængsel, og hermed gik det saaledes til:

Over alt, hvor Missionærerne arbejder for Herren i Hedningeland, maa de ikke blot taale Modstand af Hedningerne, men ogsaa af de europæiske Navnekristne. Det har for mangen nidkær Missionær været et tungt Tillæg til Arbejdets øvrige Vanskeligheder i et farligt Klima under de mange fremmede Forhold, at Europæerne paa Stedet langt fra at glæde sig over den Hjælp, som blev sendt Hedningerne, og hvori de ogsaa selv kunde faaet Del, tværtimod gjorde alt, hvad de kunde, for at hindre og fortrædige Missionæren i hans i Forvejen ikke lette Arbejde. Det er velgørende at høre om Undtagelser herfra. Saaledes fortælles det, at da den berømte Missionær Carey i den danske Koloni Serampur i det nordlige Indien efter 7 Aars Bøn og Arbejde døbte den første Hedning, udgød den danske Kommandant, Oberst Bie, Taarer af Glæde. Kommandanten i Trankebar, Hassius, havde desværre et helt andet Sind og var ingen Undtagelse fra Reglen. Missionens Fremgang var baade ham og de danske Købmænd en haard Torn i Øjet, saa at de ikke alene unddrog Missionærerne al Hjælp, men tillige paa alle mulige Maader søgte at hindre deres Arbejde. Menigheden bestod nu af Hundrede

Sjæle, og det var øjensynligt, at Gerningen var fra Gud, men Kommandanten og Raadet vilde alligevel ikke erkende dette; de vedblev at vise et hadefuldt Sind, saa at ogsaa Hedningerne maatte undres derover. Forfølgelsen tiltog saaledes, at Ziegenbalg ansaa det for sin Pligt for Guds Riges Skyld at meddele den danske Konge Kommandantens fjendske Stilling og udbede sig hans Beskyttelse for

Fæstningen Dansborg.

sig og sin Menighed. Dette tog Kommandanten ham meget ilde op.

Da nu en fattig Enke, som flere Gange forgæves havde henvendt sig til Kommandanten, til sidst gik til Ziegenbalg og bad ham hjælpe sig, blev Hassius helt rasende. Ziegenbalg paaberaabte sig imidlertid uforfærdet Kongen som sin højeste Dommer, men dette blev regnet ham som

en Forbrydelse. Bevæbnede Soldater indfandt sig i hans Hus for at føre ham i Fængsel. Da han fik dem at se, faldt han paa Knæ og bad med høj Røst saa inderlig, at Vagten rørtes derved. Saa forlod han sin Stue og fulgte frimodig med dem. Under Sang og Bøn gik han ind i sit Fængsel, idet han blot sørgede over, at mange, som var ved at slutte sig til Menigheden, nu ved hans Fængsling kunde afskrækkes derfra.

Ziegenbalg havde tænkt sig at anvende ogsaa sin Fængselstid i Herrens Tjeneste; derfor vilde han fortsætte med sin Oversættelse af det nye Testamente, men Kommandanten undte ham ikke engang dette. Pen, Blæk og Papir nægtedes ham, saa han kunde foreløbig ikke tage sig andet for end at samle sine Tanker til Bøn og Betragtning. Han nærede dog intet Had til sin Fjende, hvorfor han ogsaa kunde bære sit Kors med Taalmodighed. Det er rørende at se, med hvilken Kærlighed han mødte Kommandantens Bitterhed. Nytaarsdag 1709 var han endnu i Fængsel og skrev derfra et Brev til ham, hvori han ønskede ham Velsignelse til det nye Aar. Dog tilføjede han ogsaa alvorlige Ord, idet han skrev: „Om I end hidtil har nægtet mig alt, hvad jeg har bedt Jer om, har I dog ikke kunnet nægte mig at bede for Eder, lige saa lidt som I herefter skal kunne det. Jeg bevidner herved for den alvidende Gud, for min naadige Konge og for al Guds Menighed, at jeg er ren og uden Skyld i disse Hedningers Blod, som ved Eders Voldsfærd, hvorved jeg afholdes fra at udøve mit Embede, gaar fortabt. Ak, gid I dog vilde betænke, hvad I gør, og at det ikke er imod mig, men mod eders Gud og eders Konge, at I strider."

Ved saadanne Ord forøgedes Kommandantens Vrede

endnu mere, men Ziegenbalgs Kærlighed voksede i samme Grad. Han indbød Kommandanten til at komme til sig i Fængslet, og da han kom, modtog Fangen ham med en saadan Venlighed, at han ikke kunde blive ved at gengælde Kærlighed med Had, saa de skiltes forsonede og som Venner. Kort efter blev Ziegenbalg sat i Frihed og kunde atter tage sig af sin Menighed, der modtog ham med mange Taarer og hjertelige Haandtryk. Han glemte de Lidelser, han havde udstaaet; under Bøn og Taksigelse til Gud fik han bestandig paa ny Kraft til at overse Uretten.

Prøvelserne for Missionsarbejdet var dog ingenlunde hermed forbi. Der blev ingen Penge sendt dem fra Europa; endogsaa deres ringe Løn, 200 Daler om Aaret, udeblev ganske, og dog skulde Skolebørnene baade have Mad og Klæder, og Tjenestefolkene skulde have deres Løn, foruden at de selv skulde have det daglige Brød. De havde da ingen anden Udvej end Bønnen.

I Verdens Øjne gælder Bønnen ikke meget, men for Gud er den noget stort, og de oplevede underlige Svar fra Gud; thi se, en Dag kom der En, som ikke var nogen særlig Ven af Guds Rige, og tilbød dem 40 Daler; ikke længe efter kom en anden med 20 Daler, og saaledes blev det ved. Det var Herren, som havde opladt deres Hænder og gjort dem villige. Paa denne Maade fik de 200 Daler, hvormed for Øjeblikket al Nød var afhjulpet. Efter disse fem vanskelige Maaneder kom der bedre Tider. Den 20. Juli 1709 var et dansk Skib løbet ind i Havnen ved Trankebar og havde medbragt Penge og Breve til vore Missionærer. Missionsvennerne i Danmark og Tyskland havde nemlig givet over 3000 Daler til Herrens Gerning derude. Det var Ziegenbalgs Breve og Meddelelser fra

Missionsmarken, som havde opvarmet mangt et Hjerte i Europa til større Iver for Guds Rige og lært dem at synge med Glæde i de retfærdiges Boliger om Sejrene i Asien.

Disse Penge kom virkelig Missionærerne i Hænde, og nu fik de omsider ogsaa Breve, de første, som Ziegenbalg og Plütschau modtog fra Europa. Det hørte ogsaa med til deres vanskelige Kaar derude, at de gennem flere Aar slet ingen Breve fik hjemmefra; men nu kom der baade fra kendte og ukendte Venner Breve til dem med Opmuntringer til trolig at fortsætte det store Arbejde, de havde begyndt. Noget af Indholdet af et af disse Breve, skrevet af Francke i Halle til den unge Menighed i Trankebar, skal her anføres: „Efter at jeg og andre troende har erfaret, at I har omvendt eder fra den overtroiske Afgudsdyrkelse til den sande Tro paa den levende Gud, er jeg bleven opfyldt med saadan Glæde derover, at jeg næppe nogensinde før i mit Liv har haft den større, hvorfor jeg ogsaa sammen med andre af den levende Guds troende Børn med opløftet Hjerte og Hænder og glad Mund har lovet og priset den almægtige Gud for eders Omvendelse. Om denne Glæde, som Gud har givet mig over eder, skal dette mit Brev være et Vidne, hvormed jeg tillige sender eder hele den hellige Skrift paa Grundsprogene, det vil sige paa Hebraisk og Græsk. Disse hellige Bøger skal forvares i eders nybyggede Kirke, for at eders nuværende og tilkommende Lærere efter Behov maa betjene sig deraf til eders og deres Opbyggelse, og for at I og eders Efterkommere deri maatte have et Minde om den Glæde og Kærlighed, som Gud ved eders Omvendelse har opvakt i sine troendes Hjerter i en anden Verdensdel. Tillige har Gud, fordi I er blevne en Kristi Vellugt, i disse Lande

tilskyndet mange, baade fornemme og ringe, til at bringe mig en frivillig Gave og bede mig sende den til eders Lærere, der elsker eder som Fædre deres Børn, for at de kan anvende dette Bidrag, som vi sender til eder i klingende Mønt, til Fremme af Missionsarbejdet og derved til Hjælp baade for eder og for dem, som fremdeles vil omvende sig til Jesus. Denne Gave sender jeg nu hermed og overgiver den, for saa vidt den store Gud, som raader over Vinden og Havet, lader den naa frem til eder, til eders Lærere, at de skal raade for den og ikke behøve at aflægge Regnskab for nogen uden for Gud alene, hvis Husholdere de er. Vor Glæde over eder vil tiltage meget, naar de Skibe, som aarlig kommer til os fra eder, altid maa medbringe det Vidnesbyrd fra eders Lærere, at I voxer i Kundskaben om Gud og vor Herre Jesus og daglig viser Frugterne af en saadan Kundskab, saa at ved eders Eksempel bestandig flere maa tilskyndes til at forlade Afgudsdyrkelsen og i en sand Tro vende sig til Jesus, Guds Søn.

„Men beder ogsaa uden Afladelse, at det af eders Livs Frugter maa kunne ses af alle, at I ved at blive Kristne har faaet noget langt herligere, end I før ejede i Hedenskabet, og at alle maatte se Forskellen mellem eders Sind og Vandel før og nu lige saa tydeligt, som han ser Forskellen mellem Lys og Mørke. Elsk af hele eders Hjerte den Herre Jesus, som har givet sig hen for eder; ja, elsk ham højere end Fader og Moder, Søster og Broder og alt paa Jorden, saa at I ved denne Kærlighed kan overvinde alle den nærværende Tids Lidelser, som, efter hvad Jesus selv har sagt, nok skal møde hver troende Kristen.

„Strid ogsaa altid i Kraft af den Kærlighed, I har til den Herre Jesus, mod de syndige Begæringer i eders

Hjerter, og lad frem for alt de syndige Lyster ikke raade over Sjælen, mod hvilken de strider. Stræber efter et kysk og rent Hjerte, thi et utugtigt og urent Menneske kan ikke behage den hellige Gud, og den hellige Aand bliver ikke hos en saadan, men flyr lige saa vel fra de ukyske som fra Afgudsdyrkeren. Vær maadeholdne i Mad og Drikke, som eders Lærere uden Tvivl af Guds Ord har lært eder, thi et umaadeholdent Menneske tjener ikke Gud, men sin Bug.

„Elsk og hjælp hverandre indbyrdes med Raad og Daad saa vidt som muligt, saa at I er lige som Lemmer paa det samme Legeme, som ikke er fjendtlig sindede imod hverandre, men gerne yder hverandre Bistand, saa at det stærkere Lem altid kommer det svagere til Hjælp.

„Arbejd villigt med eders Hænder, saa godt I formaar; thi Dovenskab sømmer sig ikke. I øvrigt, hvadsomhelst der er sandt, hvad der er ærbart, hvad der er retfærdigt, hvad der er rent, hvad der er elskeligt, hvad der har godt Lov, enhver Dyd og enhver Hæder, derpaa giver Agt. Men hvis I ser andre, som ikke vandrer, som Kristus har lært os ved sit Eksempel, men lever i Synder og Laster og alligevel kalder sig Kristne, skal I ikke tage Forargelse deraf, thi saadanne Mennesker er ikke sande Kristne, men Hyklere, thi hver, som paakalder Kristi Navn, afstaa fra Uretfærdighed.

„Mine Elskede! Paa Jorden er vi saa langt borte fra hverandre, at det ikke ser ud til, at vi nogensinde i dette Liv kommer til at se eller tale med hverandre. Men paa den Dag, da Jesus kommer igen som levendes og dødes Dommer i stor Kraft og Herlighed, — da vil vi faa hverandre at se og tale med hverandre og glæde os med en

udsigelig og forherliget Glæde og sammen faa Retfærdighedens uforgængelige Krone, som Herren paa den Dag skal give alle dem, som her har elsket hans herlige Aabenbarelse. Lad os bede med hverandre, at vi ved Guds Magt maa bevares ved Troen til denne store Salighed.

„I er i Guds Haand, og ingen skal rykke eder ud af den. Slider eder heller ikke selv fra ham, og bortkaster heller ikke Troen og en god Samvittighed, men vær tro indtil Døden, at han maa give eder Livets Krone. Det ønsker jeg eder af Hjertens Grund, og det ønsker tillige med mig mange andre, som har hørt om eders Omvendelse og nu glæder sig meget med mig i Herren og haaber, at de skal faa Anledning til vedblivende Glæde over eder og over mange andre, som endnu vil omvende sig."

Saadant et Brev har været lige saa kærkomment og opmuntrende for Missionærerne, som det var en Hjælp og Glæde for de nyomvendte Hedningekristne.

Foruden den rigelige Hjælp, Missionærerne modtog i Penge, medførte samme Skib til deres store Glæde ogsaa Medarbejdere til dem. De var tre i Tallet, udsendte af Kong Frederik af Danmark; thi da han hørte, at Omvendelsesarbejdet med Hedningerne i Trankebar havde god Fremgang, henvendte han sig endnu en Gang til sin Hofpræst, Dr. Lütkens, og sagde til ham: „Hr. Doktor! Skaf os Folk!" Og det lykkedes Lütkens at skaffe nogle. Men ogsaa disse maatte tages fra Tyskland, thi i Danmark var der stadig ingen at finde. Man havde vel kunnet finde adskillig flere blandt Tyskerne, men Kong Frederik ønskede foreløbig blot tre, af hvilke den ene foretog Rejsen ud til Hedningeverdenen paa egen Bekostning. Det var ogsaa denne Gang Francke, som gav Anvisning paa de

tre nye Missionærer. Den af dem, som næst efter Ziegenbalg blev en særlig Støtte for Missionen i Trankebar, var Gründler.

Ernst Gründler var født 1677 og var Søn af Raadsherre Gründler i Thüringen. Han viste tidlig stor Lyst til at fordybe sig i Bøgerne, hvilket Faderen dog ikke gerne saa, da han havde andre Planer og Forhaabninger med den unge Ernst. Disse stemte imidlertid ikke med Sønnens Tilbøjeligheder, og den gamle Gründler var forstandig nok til at give efter for sin Søns Bønner, saa at Drengen fik Lov til at følge det Kald, hvortil han følte sig hendragen. Ernst Gründler kom saaledes til at studere, og det blev Theologien, han bestemte sig for. Det gik dog med ham som med saa mange andre Theologer: de læser flittigt nok — men paa deres Hjerter mærkes ingen Frugter af deres Læsning. Men hvis nogen den Gang havde sagt dette til Gründler, vilde han have følt sig i høj Grad krænket; thi han ansaa sig selv for at være en god Kristen, og han var stolt over at være det; men netop denne Stolthed var i hans Hjerte det Ukrudt, som kvalte enhver Spire til et sandt Kristenliv. Dette erkendte Gründler selv senere, da Herren havde aabnet hans Øjne. „Det, som jeg desværre lige til mit 24de Aar ansaa for Kristendom hos mig selv," siger han, „var intet andet end et finere Hedenskab."

Halle blev for Gründler som for saa mangen anden Sjæl det Sted, hvor det nye Liv i Gud kom til Gennembrud hos ham. Det var i Aaret 1701, at han kom dertil, og da føjede Gud det saaledes, at han kom til at høre en Prædiken om den sande og den falske Ydmyghed. Og denne Prædiken blev et mægtigt Vækkelsesraab

for den unge Mand. Nu først indsaa han, i hvilken Grad han havde taget fejl af sig selv. Han manglede Ydmyghed, og derfor kendte han heller ikke sig selv, men fra den Tid besluttede han at blive et andet Menneske og vende Verdenslivet Ryggen. Dette blev ham dog mangen Gang svært nok, men Herrens Naade hjalp ham igennem, og i November 1702 kunde Gründler synge en Lovsang over Herrens Barmhjertighed, en Lovsang, som vi maatte ønske, at mange flere af Hjertet kunde istemme: „Herren oprejste sin hellige Bolig i min Sjæl og lagde mig som en levende Sten paa Hovedhjørnestenen Jesus og gjorde mig skikket til selv at være med at bygge paa Guds Tempel.“ Gründler havde fundet sin Frelser, og det er det kosteligste Fund, et Menneske kan gøre. Dog var han stadig i stor Fare for at falde tilbage i sit gamle hovmodige Væsen, derfor maatte han være paa sin Post og vaage under Bøn, som er det bedste Middel til at bekæmpe vore Skødesynder. Han gjorde nu ogsaa, hvad han kunde for at føre andre Sjæle til den samme Frelser, som barmhjertig havde antaget sig ham.

Paa samme Tid kom de første Underretninger om Missionsgerningen fra Ostindien til Europa. De udbredtes særlig fra Halle gennem Franckes Meddelelser, og derved optændtes den første Lue af Missionskærlighed indenfor den tyske evangeliske Kirke. Ogsaa Gründler blev greben deraf og omgikkes længe med den Tanke paa egen Bekostning at rejse ud til Ostindien. Det behøvede han dog ikke, thi han fik snart fra anden Side bestemt Kald til at drage derud. Det var, som vi hørte, Francke, som efter Opfordring fra Danmark foreslog Gründler som

Missionær, og han blev da tillige med de to foran omtalte udsendt til Trankebar, hvortil de ankom i Juli 1709.

Det var en herlig Dag baade for de nys ankomne og for Ziegenbalg og Plütschau. Da Gründler og hans Venner var paa Vej til Missionærernes Bolig, mødtes de af disse, som netop vilde hen for at tage imod dem. Det var et glædeligt Møde. De faldt hverandre om Halsen og græd af Glæde, og Ziegenbalg førte dem derpaa til Missionærernes Hjem. Der saa Gründler for første Gang den Skare, der var vundet blandt Hedningerne, og for hvem ogsaa han skulde prædike om Frelsen i Jesus. Mange af Menigheden, baade store og smaa, stod nemlig udenfor Huset. Ziegenbalg pegede paa dem med de Ord: „Her ser du vor Plantning blandt Hedningerne!“ Gründler vilde tale til dem, men han kunde ikke faa Ordene frem, thi Taarerne strømmede ham ud af Øjnene, og han maatte søge sig et ensomt Sted for at græde ud. Med Bøn og Taksigelse for Herrens Naade drog de nyankomne ind i deres nye Hjem. Derefter blev der holdt Middagsmaaltid, ved hvilket Skolebørnene ogsaa var med, atten i Tallet. Gründler fik nu straks Lejlighed til at se, hvorledes Inderne spiste. Børnene sad paa Gulvet med Benene korslagte under sig. Foran hver af dem stod der en Lerskaal fyldt med Ris kogt i Vand, og ovenpaa den laa lidt stegt Fisk. Dette var deres første og sidste Ret, og saaledes spiste de indfødte til Middag og Aften hver Dag uden nogen Forandring i Spisesedlen. I Stedet for Kniv og Gaffel brugte de efter Landets Skik de to første Fingre, hvilket gik helt godt.

IV.

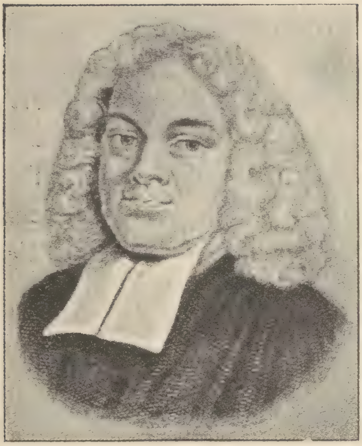

Ziegenbalg.

Efter de nye Sendebuds Ankomst skulde et nyt Liv begynde for dem i Trankebar, men Brødrene maa selv have gjort sig alt for høje Tanker derom, og derfor lagde Herren sig imellem. Gründer kunde ikke saa let vænne sig til Indiens hede Klima og blev angrebet af en alvorlig Sygdom. Dette var ikke nogen behagelig Begyndelse; dertil kom ogsaa andre Lidelser, Haan og Spot for Jesu Skyld. Derved dvælede han dog ikke, naar han skrev hjem til sine nærmeste; men havde ikke Kristi Kærlighed tvunget ham, var han sikkert alligevel vendt tilbage til Evropa. Men ved denne Kærlighed, som fordrager alt, tror alt, haaber alt og taaler alt, sejrede Gründler ogsaa, saa at han glad og frimodig kunde gaa til Arbejdet. Han maatte begynde med at lære Portugisisk, da han nu skulde overtage Tilsynet med de portugisiske Skoler, som Plütschau, for hvem der var Brug paa anden Maade, før havde haft. Ziegenbalg

beholdt den tamulske Skole. Der blev stadig lagt megen Vægt paa Ungdommens Undervisning. Ziegenbalg og Gründler var netop de rette Mænd dertil, og Skolerne kunde aldrig være komne i bedre Hænder. Begge knyttede de store Forhaabninger til den opvoksende Slægt. Herom udtaler Ziegenbalg sig paa følgende Maade, hvoraf man ogsaa i vore Dage kan lære noget med Hensyn til Missionsarbejdet:

„Vil man udrette noget virkelig godt blandt saadanne Hedninger, maa man først og fremmest se han til Ungdommen, thi hvad de ældre angaar, ser man vel, at de kan lære og antage vor Tros Hovedstykker og bøje sig under den kristne Kirkes ydre Skikke. Men det falder dem saare vanskeligt at aabne deres Hjerter saaledes for Guds Aands Arbejde, som man kunde ønske. Og uagtet mange af dem virkelig er ivrige for at drage andre med sig over til Kristendommen, finder man dog i deres Liv og Vandel mange slemme Vaner, som det i deres Alder ikke falder dem let at aflægge. Med de unge gaar det derimod bedre, og derfor har vi fra Begyndelsen sat al Kraft ind paa Ungdommens Undervisning. Ja, jeg og min Medarbejder har fattet en saa stor Kærlighed til Ungdommen, at vi begge har besluttet at give frit Underhold til alle de Børn, som med deres Forældre slutter sig til vor Menighed, for at vi saa meget bedre maa kunne opdrage dem saaledes, som vi ønsker, og blandt dem finde Hjælpere til siden at føre andre til Herren. Erfaringen har lært os, at vil man have gode Kristne, skal man flittig lægge Ungdommen Guds Ord paa Hjerte. Thi om end de gamle, som sjældent kan læse eller skrive, ofte har gode Forsætter og begynder godt, skal der dog meget til, for at de, uden selv at kunne læse

eller fordybe sig i Guds Ord, kan faa en levende Kundskab om Guds hellige Sandheder."

Det Ønske, som Ziegenbalg her udtalte, at der maatte udgaa indfødte Prædikanter fra Skolerne, naaede han dog ikke at se opfyldt. I Oktober 1709 blev der ganske vist døbt en begavet ung Mand, til hvem man satte store Forhaabninger om, at han kunde blive en velsignet Hjælp i Arbejdet, men det faldt helt anderledes ud, end man tænkte. Da det var den første Daab, som de sidst ankomne Missionærer forrettede, og da den, der blev døbt, ogsaa ellers har sin store Interesse for os, skal vi høre lidt nærmere om ham. Hans Navn som Hedning var Kanabadi. Han var rigt begavet, og den Skole, han havde oprettet i Trankebar, var stærkt besøgt. Han forstod ogsaa at lette Undervisningen for Børnene derved, at han paa Vers gav dem det for, som de skulde lære. Efter hans eget Ønske antog Missionærerne ham i Missionens Tjeneste, hvor man sysselsatte ham med Afskrivning af den hellige Skrift og andre Bøger. Om Herren derigennem fik Magt over hans Sjæl, eller om noget andet tilskyndede ham, vides ikke med Sikkerhed, nok er det, at han fremsatte Ønske om at blive undervist i Kristendommen.

Kanabadi vidste godt, i hvilken Grad han paadrog sig sine Forældres og Venners Had, hvis han vilde gaa over til Kristendommen; derfor bad han om at blive døbt saa snart som muligt, thi paa den Maade, mente han, var enhver Mulighed afskaaren for hans Familie til at faa ham tilbage til den hedenske Vantro. Men hans Beslutning kunde ikke holdes hemmelig, og hvad han havde frygtet, indtraf. Hans Forældre kom til ham og bad ham under mange Taarer ikke at bringe Skam over dem ved at for-

lade deres Forfædres Tro. Han var desuden deres eneste Søn, ved hvem Slægten skulde forplantes.

Da Kanabadi imidlertid stod fast og ikke vilde lade sig rokke, prøvede hans Fader skriftlig at overtale ham til at vedblive at være en Hedning. Han sendte ham det ene Brev efter det andet; men Kanabadi svarede, at han altid i alle ydre Forhold vilde hjælpe sine Forældre, selv om de ikke sammen med ham vilde blive kristne. Dermed lod de sig dog ikke nøje, men søgte ogsaa at sætte andre Hedninger i Bevægelse for at hindre Kanabadi fra at gøre Alvor af sine Forehavende. Hvor er Mennesker dog ikke ivrige, naar det gælder om at holde Sjæle borte fra Guds Rige! Kanabadi maatte nu i rigeligt Maal prøve alskens Haan og Spot og Foragt. Naar han gik over Gaden, passede de hedenske Forfølgere ham op for ved Løfter eller Trusler at bringe ham bort fra hans Forsæt. Man berøvede ham Friheden, holdt ham indespærret i to Dage og vilde ikke gengive ham Friheden, før han havde aflagt Ed paa at ville blive i Hedenskabet. Da Kanabadi nu svor saaledes: „Jeg vil det gode og ikke det onde“, gav de ham fri; men han ansaa Hedenskabet for det onde og Kristendommen for det gode, hvorfor han ogsaa mente at maatte holde sin Ed ved at blive en Kristen. Derved opstod paa ny en stor Uro blandt hans hedenske Slægtninge og Venner, som gik til den danske Kommandant for at hindre Kanabadis Daab.

Da Missionærerne saa disse truende Forhold, talte de igen med Kanabadi og forestillede ham, hvor vigtigt det Skridt var, han tænkte paa at gøre, og hvor store Forfølgelser han maatte vente sig; de mindede ham ogsaa om hans mange Synder, som var vel kendte for Folket,

hvorfor han vel burde betænke sig paa, hvad han gjorde. Men Kanabadi blev alligevel fast ved sit Forsæt. „Jeg kan umulig længere blive i Hedenskabet," skrev han til dem, og med disse Ord syntes han ogsaa den Gang at have ment det alvorligt, thi han havde nu besluttet, at hvis man vilde nægte ham at blive døbt, vilde han vandre ud i Ørkenen som Eneboer for der i stille Ensomhed at tjene den Gud, som han havde lært at kende som den eneste sande. At han var en stor Synder, vidste han nok, men netop derfor vilde han søge sine Synders Forladelse hos Jesus. Efter en saadan Bekendelse kunde Missionærerne ikke støde ham fra sig, men besluttede i Herrens Navn at døbe ham, og den hellige Handling foregik ogsaa 19. Oktober 1709 paa Missionsstationen. Kanabadis Navn var fra den Dag Kristian Frederik, thi Kongen af Danmark var indskreven som Fadder til ham.

Heller ikke efter hans Daab opgav Hedningerne dog Haabet om at vinde den frafaldne tilbage. Man gjorde ham nye Løfter og udstødte nye Trusler mod ham, men han lod sig ikke rokke. Han fik sin Virksomhed ved den tamulske Skole, med hvilken Ziegenbalg førte Tilsynet, og han arbejdede der ikke uden Velsignelse. Han manglede heller ikke Mod til over for sine tidligere Trosfæller at aflægge Vidnesbyrd om det Haab, han byggede paa Jesus. Mange fornemme Hedninger kom og besøgte ham i hans Hus, men han tog da gerne Matthæus's eller Markus's Evangelium frem, læste for dem deraf og begyndte ogsaa at samtale med dem derom. Gründler siger om disse Mennesker, at Gud sikkert havde begyndt sin Gerning i adskillige Hjerter iblandt dem, om den end stod paa svage Fødder. Dette viste sig desværre ogsaa at passe paa Kristian

Frederik selv; med ham tog det en sørgelig Ende, thi den katholske Præst i Trankebar gjorde ham store Løfter, hvorved han lod sig bevæge til at gaa over til den katholske Kirke. Der blev han dog heller ikke længe, men vendte efter en Tids Forløb fuldstændig tilbage til Hedenskabet.

Mange Aar efter fik to Missionærer Besøg af ham, og herom fortæller de følgende: „Kristian Frederik, det fortabte Faar fra Menigheden i Trankebar, aflagde os et Besøg, hvorved han vidtløftig omtalte sit Livs Oplevelser, og hvorledes han nu var kommen i en saa fortvivlet Tilstand, at han hverken kunde kalde sig Kristen eller Hedning. Han nægtede ikke, at han tilligemed Hustru og Børn deltog i de hedenske Skikke, men undskyldte sig med, at han alligevel i sit Hjerte troede, at den kristne Religion var den sande, og naar han efter hedensk Skik indsmurte sig med Asken af Kogødning, tænkte han ikke paa Afguden Siva, men paa, at han selv var „Støv og Aske". Man forestillede ham, at hvis han ansaa Kristendommen for at være Sandhed til Salighed, burde han ikke skikke sig lige med Hedningerne, saa meget mere, som han boede i en By, der stod under en kristen Øvrighed, men han svarede, at han var nødt til at skjule sin Overbevisning, da hans Venner ellers vilde forfølge ham, og hans Hustru forlade ham. Gud maatte først give ham Naade og Kraft til at bære dette. De talte endnu nogle alvorlige Ord til ham og beklagede især hans to Børn, som opvoksede i Hedenskabet. Efter alt at skønne angrede Kristian Frederik sin Utroskab; han faldt paa Knæ og bad Gud om Tilgivelse; men hans Anger var ikke af den rette Slags. Han endte da ogsaa som Afgudspræst ved et Tempel i Omegnen af Kuddallur.

Vi lærer her igennem at kende nogle af de Vanskeligheder, der stiller sig i Vejen for en Hedning, der vil omvende sig til Jesus. Saaledes er det endnu den Dag i Dag derude. Vi kan tænke os, hvorledes Ziegenbalgs og de andre Missionærers Hjerter har lidt under disse smertelige Skuffelser. Hvor trænger vore Venner, som staar i Arbejdet, dog til en trofast, stadig Forbøn, at Gerningen med Sjælene maa lykkes. Og hvor trænger vi herhjemme til at mærke os Navnene paa de enkelte, om hvem Missionærerne skriver hjem til os, og som staar paa Skillevejen eller lige er begyndt det nye Liv med Herren, at vi dog paa den Maade maatte være vore Brødres Medarbejdere og ved vor Forbøn jævne den vanskelige Vej til Herren for Sjælene derude.

V.

Indien laa dengang langt fra København og Halle, de to Byer i Europa, med hvilke Missionærerne mest stod i Forbindelse. Lige saa mange Uger det nu tager at gøre en saadan Rejse, lige saa mange Maaneder varede det i hine Dage, og til Tider varede det flere Gange saa længe. Vi kan tænke os, med hvilken Længsel Breve og Tilskud fra Europa blev ventet, men vi kan vist daarlig sætte os i deres Sted, naar de enten gennem flere Aar intet hørte fra Hjemmet, eller, hvad der var værre, fik Breve og Efterretninger, der var mere egnede til at nedslaa Modet og Kræfterne, end til at opmuntre til at holde ud paa den vanskelige Post i det fjerne.

Det blev, paa Grund af Kommandantens fjendtlige Sindelag, endogsaa gjort dem vanskeligt at faa affendt deres Breve, og da Plütschau den 15de September 1711 sammen med en ung, døbt Tamuler, Timotheus, var afsejlet fra Madras for over Kap at naa Europa, maatte han næsten stjæle sig bort fra Indien. Kommandanten frygtede, ikke uden Grund, at de Meddelelser, der paa den Maade kunde naa Hjemlandet om hans Forhold til Missionen og Missionærerne, kunde berede ham alvorlige Vanskeligheder, og han havde helst ganske forhindret Afrejsen,

der var blevet nødvendig, for at ikke falske Forestillinger skulde udbrede sig om Missionens virkelige Tilstand, og for at de store Hindringer, under hvilke Arbejdet blev gjort, kunde blive bekendte. Rejsen gik ikke for sig uden Uheld og betydelige Tab, og tilsidst maatte Plütschau, der lumskelig var bleven sat i Land i Holland, uden Midler til at komme videre, skrive efter Rejsepenge til Halle; men Prins Karl af Danmark, som elskede Guds Rige og Missionen, og som gennem den danske Konsul var bleven underrettet om Sagernes Stilling, skyndte sig og sendte ham en Anvisning paa 400 Daler.

Plütschau blev venligt modtaget af Kong Frederik den Fjerde, hvem han omsider, efter mange Lykkens Omskiftelser, naaede at træffe i Fredericia og kunde fortælle om Forholdene i Indien. Saavel Kongen som adskillige andre Medlemmer af Kongehuset tog hjærtelig Del i Missionens Gang. Det ostindiske Kompagni havde allerede forinden faaet kongelig Befaling til ikke i nogen Maade at hindre, men derimod støtte Missionærerne, og da Hassius stod under Kompagniet, skulde man mene, at dette maatte gøre en Ende paa al Modstand fra den Kant mod Missionsarbejdet, hvilket imidlertid langt fra blev Tilfældet.

Der raadede i det hele i Hjemmet et for Missionen gunstigt Sind; Kongen lod sig fra denne Tid forelæse under Paaklædningen af de trykte Missionsberetninger og andre derudefra indløbende Breve. Og da der atter skulde afgaa Skib til Trankebar, sendte alle de kongelige Personer Breve til Missionærerne for at trøste dem i deres Lidelser. Der fulgte betydelige Pengesummer med, ja, Kongen fandt sig endogsaa beføjet til at sende 2000 Daler udover det engang bestemte; disse Penge eftersendte han med et Ekspres-

bud til Kronborg, hvor Skibet endnu engang skulde lægge til. Pengene kom lige i rette Tid til at komme med Skibet „Dansburg“, som kort efter gik under Sejl. Ved hele Hoffet herskede der stor Glæde ved Tanken om, hvor glædeligt overraskede Missionærerne derude vilde blive ved en saadan Opmuntring og Hjælp.

Gud havde dog bestemt det anderledes. Da Skibet „Dansburg“ havde naaet Jyllands Nordspids, lod han det lide Skibbrud, ikke langt fra Skagen. Alt, hvad Skibet førte med sig, gik tabt, og alle om Bord omkom, undtagen to Matroser, som med Nød og næppe reddedes og kunde bringe Bud om det, der var sket. Først nedslog det Sindene at høre derom, men da man havde set Guds Haand deri, fik man ny Velsignelse af det, der var tilstødt efter Herrens Vilje. Thi de højtstaaende Bidragydere besluttede alle som En at give det samme igen, som de nylig havde afsendt. Brevene blev skrevne om igen, de kongelige Ordrer udfærdigede paany, og Pengebeløbene igen afsendte, og Kongen sendte selv et egenhændigt Brev med til Missionærerne. Det hele blev skyndsomst sendt til England for derfra at gaa videre, men — de engelske Skibe var lige afsejlede. Saa trak det ud et Aar endnu med Hjælpen, medens Ziegenbalg ventede og ventede. Ja, Indien laa dengang virkelig langt borte fra Danmark.

Havde Vennerne i Indien blot kunnet kaste et lille Blik over til København og Halle, vilde de være blevne i høj Grad opmuntrede, men ingen Lysstraale trængte ind i deres Mørke. De hørte foreløbig ikke noget til, hvorledes Hjærter i Danmark slog for Herrens Gerning derude; de vidste heller ikke, at der i Halle var saa ivrige Venner af Trankebarmissionen, at de, saa godt det lod sig gøre,

endog gav sig til at lære Malabarisk, som de dengang kaldte det tamulske Sprog.

Stillingen i Trankebar var kun sørgelig for Ziegenbalg og hans Medarbejdere. Hassius blev mere og mere ond paa dem, og skammelige Rygter, som i Europa var blevet bragte i Omløb af katholske Blade, gjorde hverken Stillingen eller Sindsstemningen bedre. Vel ankom der endelig i Februar 1714 et dansk Skib med Befalinger til Kommandanten og Penge og Breve til Missionærerne — dog endnu ikke dem, der anden Gang var afsendte over England. De vilde i høj Grad have opmuntret Ziegenbalg, medens han nu blev nedslaaet ved at modtage en Paamindelse om at søge Forlig med Hassius, som om en større Del af Skylden for det slette Forhold til denne laa hos Missionærerne. Og da midt i Oktober samme Aar Kommandanten viste dem alle de hemmelige Befalinger, han med Hensyn til Missionen havde modtaget fra Handelskompagniets Direktører, og som vilde umuliggøre al Fremgang for den, maatte han sige sig selv, at det vilde være Tidsspilde at blive længere i Trankebar under disse Forhold, og han besluttede nu at foretage en Rejse til Danmark for at faa tilvejebragt en gunstigere Stilling for Missionen.

Nu synes Kommandanten at have taget sig den uretfærdige Husholders Snildhed til Mønster. Han havde adskilligt at gøre Regnskab for overfor Handelskompagniet, saa han vilde nødig, at Ziegenbalg ogsaa skulde gøre det danske Hof opbragt paa ham, hvorfor han søgte Forlig, som ogsaa villig blev tilstaaet ham, og han skiftede helt Sind overfor Ziegenbalg og Missionen, for hvilken han fra nu af ikke lagde mindste Hindring i Vejen. Han viste

straks sit nye Sind ved at tilstaa Ziegenbalg fri Hjemrejse med Skibet, hvor denne da skulde gøre Tjeneste som Skibspræst. Saa gik Ziegenbalg da om Bord sammen med sin Medarbejder Jordan og en ung Tamuler, Peter Malejappen, efter at han havde lovet sin Menighed og dem, der overtog hans Arbejde, at han med Guds Hjælp vilde være tilbage om 22 Maaneder. Det var i disse Sejlskibenes Dage ikke let at holde slige Løfter, selv bortset fra, hvad der ellers kunde ske, men Herren gav Lykke til, saa at han 21 Maaneder efter igen kunde sætte sin Fod paa Indiens Jord. Det var den 26de Oktober 1714, at de afrejste. Der var flere Grunde til at foretage Rejsen, men som en af disse nævnes ogsaa den, at Folk derved kunde komme til at forstaa, at saadan en Rejse frem og tilbage ikke var saa forskrækkelig en Ting, som en og anden af dem, som skulde rejse ud, maaske forestillede sig.

Imidlertid var der, inden Ziegenbalg naaede hjem, sket vigtige Forandringer her. Man havde antaget to danske Kandidater til Udsendelse og indrettet et Slags Missionsseminarium, hvor Plütschau fra Februar 1714 begyndte at undervise dem i Tamulsk og Portugisisk, hvilken Undervisning Timotheus fortsatte, da Plütschau i Efteraaret var rejst til Berlin for at gifte sig. Der blev dog intet ud af dette, da de paagældende to Kandidater viste sig ganske uskikkede til den Gerning, der var bestemt for dem, og man var da saa fornuftig og barmhjærtig, at man undlod at udsende dem.

I December 1714 blev der endvidere ved kongelig Anordning oprettet et saakaldet Missionskollegium, hvori fem troende, ansete Mænd fik Sæde, og til hvilket Omsorgen for bestaaende og fremtidig dansk Mission blev over-

draget. Til den vigtige Stilling som Missionssekretær valgtes **Wendt**, en Mand, der havde et varmt Hjærte overfor Hedningemissionen. I troende Kredse glædede man sig over denne Ordning, som dog senere viste sig at lægge tunge Byrder paa Missionsarbejdet, skønt det ingenlunde var tilsigtet. Man kunde have ventet, at Plütschau var kommen med i Missionskollegiet som et Slags Sagkyndig; men skønt han havde gjort en god Gerning som Missionær derude, var han mindre skikket til at tage Del i Ledelsen. Han blev forøvrigt herhjemme og fik et Præstekald i Holsten, hvor han indtil 1747 virkede som Præst blandt de rige, men haarde Marskbønder, og det kan vel være, at han mangen Gang har fundet Missionsgerningen i Indien lettere end at arbejde blandt disse Mennesker, der ikke blot spottede deres Præst, men næsten gik til Haandgribeligheder overfor ham.

Hver Onsdag Formiddag fra 9—11 samledes Missionskollegiet til et Møde, og hver Maaned blev der gjort Indberetning til Kongen. Man indledede Forhandlinger om en Mission i det nordlige Norge blandt Lapper og Finner, og da man indsaa, at den Mangel paa Sans for Missionen, som fandtes hos det store Flertal, hængte sammen med Mangel paa virkeligt kristeligt Liv, gjorde man ogsaa, hvad man kunde, for at fremhjælpe dette, nærmest dog ved Udbredelse af Bibler og andre gode Bøger til en billig Pris, og hver Søndag skulde der i Kirkerne bedes for Missionen. Der blev indrømmet Missionskollegiet Plads til 16 Studenter paa Regensen, hvor de, der var antagne til Missionen, fik Fortrinsret til Understøttelse.

Ziegenbalg blev, faa Dage før han forlod Indien, ham selv uafvidende, udnævnt til **Provst**, der altsaa i

denne Egenskab blev et særligt Mellemled mellem Missionærerne derude og Kollegiet herhjemme, og det blev overdraget ham at ordinere Jordan.

Der var altsaa taget fat paa adskilligt herhjemme, da der fra Bergen i Norge kom Rygter herned om, at der var landet en tysk Præst fra Trankebar, og snart efter blev baade Missionskollegiet og alle Missionsvennerne overraskede og næsten forskrækkede ved den sikre Efterretning om, at Missionær Ziegenbalg havde forladt Trankebar og var ankommen til Europa.

Den 22de Oktober 1714 var, som vi ved, Ziegenbalg og Jordan gaaet om Bord i Trankebar tilligemed to unge Tamulere, af hvilke den ene var en Dreng, som Enkedronningen havde ønsket sig til Tjener, medens den anden var et velbegavet ungt Menneske, der hed Peter Malejappen, hvem Ziegenbalg vilde benytte som Skriver, og med hvem han daglig vilde tale Tamulsk. Rejsen var ellers temmelig besværlig, dog fandt han Lejlighed til, inden de den 15de Januar naaede Kap, at fuldende Oversættelsen af Josva Bog. De Efterretninger, man ved Kap fik fra Europa, var temmelig trøstesløse: der var endnu bestandig Krig mellem Danmark og Sverrig, hvorfor Skibet blev nødt til at sejle til Norge. Enkedronningen, som var Missionens tro Ven, var død, og Skibet „Dansburg" laa med de mange Missionsgaver paa Havsens Bund i Kattegat. Dog sejlede de, efter en Maaneds Ophold ved Kap, frimodig videre. Ziegenbalg tog nu fat paa et nyt tamulsk Arbejde, og da man kom til den urolige spanske Sø, hvor det ikke var muligt at holde ved med den Slags Syssel, var ogsaa det blevet færdigt.

Blandt flere Oplevelser fra denne Del af Rejsen op-

tegnede Ziegenbalg ogsaa følgende, som jeg ikke kan nægte mig at fortælle her. Dagen efter, at de var sejlet fra Den Ascension under den 8de sydlige Bredegrad, blev de prajede af Kaptajnen paa et hollandsk Skib. Han sendte dem en Tønde friske Sild og seks hollandske Oste om Bord med Anmodning, om de dog ikke nok vilde tage en Mand fra hans Skib med til Europa. Det var en Borger fra Amsterdam, som dèr var gaaet om Bord paa Skibet for at hilse paa sin Broder, der skulde rejse, men saa havde han ikke passet at komme i Land igen i rette Tid og havde som Følge deraf hidtil maattet sejle over tusinde Mil med. Den ufrivillige Rejsende blev saa taget om Bord for over Norge at komme tilbage til Amsterdam og efter halvandet Aars Fraværelse gense Hustru og Børn.

Det var med underlige Følelser, at Ziegenbalg igen den 1ste Juni betraadte Europa og færdedes mellem troende Venner i Bergen. Der blev meget at fortælle derude fra med Tak til Gud for, hvad der var udrettet i Trankebar, og meget at høre om, hvorledes Hjærter i Europa var blevet opvarmede for Hedningemissionen. Det var helt vidunderligt for Ziegenbalg at blive hilst med Provstetitlen, at høre, at der blev bedet for Missionen i alle Kirker, at erfare om Missionskollegiet, der var sammensat af troende Mænd, der kun vilde Herrens Sags Fremgang, og at faa Bekræftelse paa, at Kongen vedblivende og tydelig havde levende Interesse for Missionen.

Tre Uger maatte han blive liggende i Bergen, hvor Skibet var landet, fordi Svenskerne gjorde det saa uroligt til Søs, at intet Skib vovede at gaa derfra til Danmark. Endelig kom han med et Skib til Hamburg, og derfra rejste han lige til den kongelige Lejr ved Stralsund, fordi Mis-

sionskollegiets Formand, Gehejmeraad Holsten, ogsaa opholdt sig der.

Indesluttet i denne By, paa hvilken hele Europas Øjne var rettede i den Tid, blev Karl den Tolvte belejret af Danskere, Saksere, Preussere og Hannoveranere. Da Kongerne af Danmark og Preussen personlig var til Stede i Lejren, og Fæstningen først overgav sig ved Juletid, var altsaa Lejren ved Stralsund det egentlige Midtpunkt og Regeringssæde for flere Lande, og man maatte befrygte, at der for en Mand i Ziegenbalgs Stilling ikke vilde være Ørenlyd at finde. Men den Tid var en hel anden end vor: den Uge i Juli 1715, som Ziegenbalg tilligemed Peter Malejappen tilbragte i Lejren, blev for mange høje Ministre og Generaler, som ikke kunde blive trætte af at tale med ham, en aandelig rigt velsignet Tid. Gehejmeraad Holsten havde ham hos sig som sin personlige Gæst for at kunne benytte hvert Friminut til Samtale med ham. Kongen selv blev nok straks noget underlig ved saa uventet at se Ziegenbalg, men efter at han var bleven sat ind i Forholdene, tog han kærligt imod ham, lod ham prædike for sig og viste paa flere Maader sin usvækkede Interesse for Missionen, og det paa en Tid, da han var saa overvældet af Regeringsforretninger, at han først gik til Sengs Kl. 2 om Natten for at staa op igen Kl. 5 om Morgenen.

I København blev Handelskompagniets Stilling til Missionen ordnet bedre end hidtil, og hos de Kongelige paa Frederiksborg tilbragte Ziegenbalg hele seks Dage, inden han rejste videre. Han omtaler særlig, hvorledes Dronningen ved Afskeden havde udtalt, at hun ogsaa var blevet kaldet Pietist — nu vilde vi vel sige hellig — skønt hun dog havde altfor lidt af Herrens Kraft over sig. Hun beklagede

sig over, at hun hidtil ikke havde nogen rigtig levende Præst ved Hoffet, hvis Ord ret kunde finde Vej til Hjærterne. Til Brødrene og Søstrene i Ostindien sendte hun Hilsen gennem Peter Malejappen. Der blev mange Steder, ganske særlig i Tyskland, foretaget rigelige Indsamlinger til Missionen.

Det gik Ziegenbalg, som det nutildags gaar vore hjemmeværende Missionærer, at det kun i uegentlig Forstand blev en Hviletid for ham herhjemme. Men han var glad ved at kunne tjene Herren og Missionens store Sag ved flittigt Arbejde, som dog undertiden næsten blev for meget. Han maatte saaledes blandt andet skrive en Mængde Breve om Missionens Anliggender baade til Smaafolk og mere kendte Mænd, thi han havde paa Rejsen hørt de mærkeligste Udtalelser, f. Ex. at de i Missionsberetningerne trykte Breve og Meddelelser ikke virkelig var sendte fra Indien, men fabrikerede i Halle. Flere Maaneder tilbragte Ziegenbalg i Tyskland, ikke mindst i den nævnte By, hvor Missionens tro Ven og utrættelige Talsmand Francke boede. Under sit Ophold i Tyskland indgik han Ægteskab med Maria Dorthea Salzmann, som blev ham en god Hustru. Den 2den December slog Afskedstimen i Halle. Hans Svigermoder tog sig Afskeden fra sin Datter saa nær, at hun hensank i et Slags Tungsind, under hvilket Francke og andre Missionsvenner trolig bad for hende, og da der kom lykkelige Efterretninger fra Indien om, at Rejsen var gaaet godt, blev Sindet atter lyst. Francke glædede sig forøvrigt ved at lægge Mærke til den skønne Fatning, med hvilken Ziegenbalgs Hustru tog Afsked fra Slægt og Venner, idet hun støttede sig til Herrens trofaste Forjættelser.

Francke fulgte Ziegenbalg et godt Stykke paa Vej, og

det var indrettet saaledes, at de to sad alene i en Vogn sammen, for at Francke endnu engang kunde sige ham alt, hvad han havde paa Hjærte med Hensyn til Missionen. Det blev uforglemmelige Timer for dem begge, og efter at Francke havde nedbedet Herrens Velsignelse over de Uddragende, gik Rejsen videre for Ziegenbalgs til Holland, hvor det var Hensigten ogsaa at opflamme Missionskærligheden. Dèr blev Ziegenbalg imidlertid heftig syg i den strenge Kulde — man rejste jo dengang langt fra saa bekvemt som nu — men derved fik hans Hustru ret Lejlighed til at vise, at han ikke tog fejl, da han i hende ventede sig en kærlig og trofast Medhjælp. Blev der ikke udrettet noget videre for Missionen der, blev i alt Fald de to bundne fastere til hinanden, og det var vel nok den Rejse værd.

Derfra gik Turen videre til England, hvor han paa Forhaand ikke ventede sig nogen særlig varm Modtagelse. Han blev dog glædelig skuffet i saa Henseende. Han blev nemlig der betragtet som skænket Missionen paany, fordi der til England Sommeren forud pludselig var indløbet en deltagende Skrivelse fra den berømte Præst Osterwald i Neuchatel, hvori han skrev, at den sidste indiske Post over Venedig havde bragt den sørgelige Meddelelse, at den nidkære Provst Ziegenbalg var bleven myrdet, flaaet og fortæret af de vilde Hedninger og saaledes agtet værdig til en herlig Martyrkrone*). Heldigvis beviste kort efter en Skrivelse, afsendt af Ziegenbalg fra Kap,

*) Ziegenbalg fik forresten selv Osterwalds Skrivelse i Hænde og læste saaledes sin egen Dødsanmeldelse, hvorpaa han i et Brev til Osterwald takkede ham for den ham ved denne Lejlighed ydede ufortjente Ros og priste Guds Naade, som endnu forundte ham Tid til fremdeles at arbejde for Herren.

at han endnu var der i Live, og nu var han der i egen Person. Han mødte megen Kærlighed under sit Ophold i England og erfarede, at Trankebar-Missionen havde tro Venner ogsaa der. Da han derfra gik til Søs for at rejse tilbage til Indien, vilde man ikke lade ham betale noget for den lange Rejse, som denne Gang forøvrigt gik ualmindelig hurtig, idet den kun tog fem Maaneder, saa at han den 10de August 1716, vederkvæget paa Legeme og Sjæl, kunde lande i Madras, hvor han blev kærligt modtaget af Venner, og hvor han ogsaa forefandt Breve fra Trankebar, der bragte ham gode Efterretninger om Forholdene der.

VI.

I Efteraaret 1707 havde den lille Menighed i Trankebar paa omtrent 40 Mennesker faaet deres eget Guds Hus i den lille Jerusalemskirke nede ved Stranden. Denne Kirke er for længe siden bleven et Bytte for Havets Bølger, ligesom Landingspladsen, hvor Ziegenbalg og Plütschau tilbragte de første Timer, betagne af Folkets Elendighed. Men i Aaret 1717 blev der lagt Grund til en ny Jerusalemskirke; det blev en smuk, solid Kirke, thi Missionærerne mente ikke med Urette, at utidig Sparsommelighed ved Bygningen af denne, der var bestemt til at staa i de kommende Slægter, vilde være Bortødslen af Penge, selv om dette maaske ikke straks blev forstaaet hjemme.

Blandt de Bygninger, som ellers blev opførte, var ogsaa en Papirmølle. Det var paa en Tid, da der herskede stor Mangel paa Papir i Landet, at Gründler fik denne bygget, og det var en stor Glæde for ham, da han første Gang kunde skrive Breve paa dette af ham selv tilberedte Papir, som vel var noget brunligt af Udseende, men meget stærkt, saa at det har holdt godt indtil nu. Forskellige Omstændigheder gjorde dog, at dette Foretagende efter en Del Aars Forløb blev nedlagt; mulig var det ogsaa mindre nødvendigt, end det saa ud til.

I den gamle Kirkebog for den tamulske Menighed i Trankebar findes der Navne og Tal, som ved første Øjekast synes at være ret tørre, men som dog har noget at fortælle os. Det fremgaar deraf, at indtil Slutningen af Aaret 1720 var der 250 Medlemmer optagne i Menigheden, deri dog medregnet ikke blot de døbte, men ogsaa 81, som var gaaet over til den fra Katholikkerne, men af hvilke 25 igen gik tilbage til disse. Blandt de 250 var der ikke mindre end 147 Kastefolk, Sudraer. Hvor mange der af dette Tal var indgaaet i Evigheden i Aaret 1720, findes ikke optegnet, hvilket derimod er Tilfældet med dem, som vendte Menigheden Ryggen: det var 45, et ikke lille Tal, saa meget mere som det ikke var Mennesker, der en kort Tid gik deres egne Veje og saa angrende vendte tilbage, men saadanne, som vedvarende gik vild, saa vidt som Menneskeøjne kunde følge dem. Tallet paa den Portugisisk talende Menighed i Trankebar, som stod under Missionærernes Ledelse, kan vel anslaas til omtrent lige saa mange som den tamulske.

Naar det tages i Betragtning, at det hele var en ny Gerning, begyndt af to, tre unge Missionærer under de ugunstigste Forhold i mange Henseender, har man Aarsag til at glæde sig over, hvad der blev udrettet i de fjorten Aar, og det var i Sandhed Frugten af et stort, selvfornægtende aandeligt Arbejde af Mænd, der var grebne af Kristus og af den dybe Nød, hvori de saa de mange Sjæle nedsunkne. Dette vilde vise sig endnu klarere for os, om vi havde Tid til nærmere at følge Missionærernes Arbejde i det enkelte.

Men vi kommer nu til at dvæle ved noget forunderligt og sørgeligt, som formørkede Ziegenbalgs sidste Aar,

ja, som uden Tvivl bidrog sin store Del til at forkorte hans Liv.

Vi har hørt om den Interesse og Kærlighed, som var vaagnet hos mange baade herhjemme og andetsteds i Europa overfor Trankebarmissionen, og vi har hørt, hvorledes Ziegenbalg selv i rigt Maal erfarede, at der blev set paa ham med milde og taknemmelige Øjne for hans Gernings Skyld. Og vi har fremdeles hørt, at der var blevet oprettet et Missionskollegium, bestaaende af aandelige Mænd, som gerne vilde tjene Herren og fremme hans Sag ude i Hedningeland. Naar hertil føjes, at Kongen selv, skønt han i sit Liv laa under for alvorlige Brøst, virksomt og vedholdende viste sin Deltagelse for Arbejdet derude, skulde man tænke, at nu maatte Missionærerne da gaa sollyse Tider i Møde. Men hvor langt anderledes blev det, ikke fordi der, som tidligere af Hassius, blev voldet dem ydre Fortræd og alle Slags Hindringer, men fordi deres Arbejde og Liv derude i Virkeligheden slet ikke blev forstaaet hjemme af dem, som skulde været de nærmeste til at kende og forstaa det, og som i Virkeligheden ogsaa handlede i god Tro, naar de meget mod deres Vilje lagde tunge Byrder paa de Herrens Arbejdere, de utvivlsomt ønskede al Velsignelse og mente det saa godt som muligt med.

Indien laa langt, langt borte fra Hjemmet, det bekræftede sig stadig, og nu paa en anden Maade end før. Det laa langt borte i den Forstand, at det trods Missionærernes Besøg i Hjemmet og Arbejde dèr for at sætte Vennerne ind i Forholdene derude, og trods deres stadige skriftlige Forbindelse med Meddelelser derudefra, alligevel langt fra var lykkedes dem at blive forstaaet her-

hjemme. Hvis dengang en dertil skikket Mand var sendt ud til Indien for som Visitator ved Selvsyn af Forholdene og Arbejdet derude at komme til en klarere Forstaaelse selv og hjælpe Andre hjemme til det samme, vilde mange Smerter paa begge Sider mulig være undgaaet. Hvad der skete dengang kan ogsaa tjene til Overvejelse i vore Dage. I alt Fald har Ønsket om, at en eller to velskikkede Mænd maatte sendes ud paa en Visitatsrejse til vore Missionsmarker, svært ved at dø hen; det kommer op igen, som et Vidnesbyrd om, at Hjemmet trænger til bedre at forstaa Forholdene derude, og vore Venner, som staar i Arbejdet i Hedningeland, trænger til den Opmuntring og Hjælp, som ad den Vej ogsaa kunde tilflyde dem i deres vanskelige Gerning.

Hvad der frembragte et Omslag i Stemningen overfor Missionærerne, særlig hos Missionskollegiets Medlemmer, er ikke let at udvikle i det enkelte. Men der foreligger altfor tydelige Beviser paa, at en skarp Kritik af Missionen og Missionærerne derude havde taget Magt over Sindene.

Ziegenbalg havde straks efter sin Tilbagekomst til Indien med Iver taget fat paa Missionsarbejdet, som han søgte at faa ind i gode Baner. Han udfoldede stor Virksomhed i Retning af Skolevæsenet, idet han derigennem haabede at opdrage fremtidige Medarbejdere af de Indfødtes egen Midte, og han lod ikke lang Tid gaa hen, inden han fik oprettet et Seminarium til Uddannelse af indfødte Prædikanter. Kirketugten, som var kommen i Forfald, blev udøvet med Alvor og Betænksomhed. I Kastespørgsmaalet var han kommen til den Overbevisning, at man skulde fare frem med Lempe, hvorfor han handlede i Overens-

stemmelse dermed. Han tog besindigt paa hele Ordningen af de kirkelige Forhold, hvorved det først var ham om at gøre, at de, der var vundne for Herren, kunde befæstes i Naaden, saa at Hedningeprædikenen vel ingenlunde blev forsømt, men dog stillet paa anden Plads.

Disse og flere andre Forhold vandt imidlertid ingenlunde Bifald i de troende Kredse i Hjemmet — dog dannede Francke en lykkelig Undtagelse. Man var nemlig kommen ind paa, at Hedningemissionen rettelig burde drives ganske som i Apostlenes Dage, idet Missionæren drog om fra Sted til Sted, og man var meget utilfreds med, at Ziegenbalgs Virksomhed væsentlig kom til at dreje sig om Trankebar. Det var ikke mindst Missionssekretæren Wendt, som ikke kunde forlige sig med denne Maade at drive Mission paa, og han synes at have haft de øvrige Medlemmer af Missionskollegiet paa sin Side.

Wendt mente at handle aandelig forsvarligt, naar han i to Aar undlod at skrive til Missionærerne, ja, endogsaa tilbageholdt de Missionen af Kongen aarligt tilstaaede 2000 Daler, som han egenmægtigt tillod sig at anvende til andre kristelige Formaal. Han fandt nemlig Ziegenbalgs hele Missionsvirksomhed altfor kostbar og tog ham meget ilde op, at han anvendte en Del af de 10,000 Daler, som var indsamlede i Tyskland og England, til den nye, solide Kirkebygning. Man var saa aandelig i Hjemmet, at man ikke gerne vilde høre Tale om andet end Sjæle og Arbejde for at vinde disse, og man oversaa ganske, at der er visse ydre Ting, som koster Penge og mange Bekymringer tillige, som ikke kan undværes, om det skal lykkes at faa Sjælene hen til Herren og holde dem fast dèr. Som Følge deraf mente man, uden saa

meget som at afvente et første Brev fra Indien derom, at saadan en Mængde Penge, som de havde faaet samlet, nødvendigvis maatte gøre Missionærerne rent verdslige, endskønt man godt vidste, at Ziegenbalg behøvede Penge til en Kirkebygning og til Skoler. Asien, skrev Wendt, maatte i alle ydre Ting kunne hjælpe sig uden Hjælp fra Europa og burde derfra kun erholde det guddommelige og himmelske, Guds Ord og det guddommelige Liv, ellers kom der intet ud af det hele. Penge til Kirker og andre udvortes Ting skulde Europa ikke sende til Asien; det vilde blive altfor vidtløftigt, og det kunde Europa heller ikke overkomme. Ziegenbalgs Ansøgning om en Forhøjelse af sin ringe Løn, som Francke fandt billig og nødvendig, tilstod man ham først efter flere Aars Overvejelse, og da med et betydeligt Afslag og paa saadanne Betingelser, at Ziegenbalg frabad sig den.

Da han under sin tiltagende Svækkelse af Kræfterne behøvede kraftig europæisk Mad og Drikke, foreholdt man ham hjemmefra, i hvor høj Grad det før havde glædet Kongen at høre, at han kunde hjælpe sig med den simple tamulske Kost. En særlig Anledning til at se med Mistænksomhed paa Missionærerne synes den ugifte Wendt at have faaet ved Ziegenbalgs og Gründlers Giftermaal, efter at de længe havde baaret det ensomme Arbejdes Byrder. Wendt havde nu engang sat sig i Hovedet, at en Missionærs Gerning skulde bestaa i prædikende at drage om fra Sted til Sted, og nu saa han i Aanden bestandig de Vrængebilleder, som Katholikkerne havde tegnet af Forholdene, hvor man saa Ziegenbalg i Færd med at drage ud blandt Hedningerne, men holdt tilbage af sin grædende Hustru, medens Børnene skrigende kastede

sig ned for hans Fødder. Wendt modtog da ogsaa fra Halle en velment Indsigelse mod hans Syn paa denne Sag.

Det var i Sandhed ikke lette Tider for vore Venner derude i Indien. Saaledes blev de forstaaede eller rettere ikke forstaaede i Hjemmet. Og der var Sorger nok derude. Naar Ziegenbalg i Kirkebogen læste Navnene igennem paa de døbte, kunde han have adskillig Anledning til at sukke. Ved nogle stod der ganske vist et Kors til Tegn paa, at de var indgaaede til de evige Boliger — det var da Forventningen om dem, — men ved mange flere stod der et Tegn, der betød, at de var faldne fra, og blandt Resten: hvor mange af dem turde man tro om, at de virkelig hørte Herren til. Ak, naar han betragtede de flestes Liv, blev han saa bange, og hvem borgede for, at de i det Ydre ustraffelige, som han ansaa for Herrens sande Venner, ikke ogsaa faldt fra engang, som saa mange andre. Søvnløs tilbragte han Nætterne paa sit Leje, klagende og bedende, for derefter Dagen igennem med al Kraft at arbejde paa disse Sjæle med Prædiken og Formaning og den hellige Nadveres Velsignelse. Og paa samme Tid som hans Samvittighed bød ham først og fremmest der paa Stedet at tage sig af Sjælene, kom der Breve fra Europa og forlangte, at han skulde drage længere ud blandt Hedningerne; i Trankebar var Arbejdet nu gjort, mente man, og dertil maatte han ikke vente sig flere Penge.

Det kan ikke undre, at der i de Tider kom forsagte Tanker op i ham med Fristelse til at opgive det hele; det var dog kun flygtige Anfægtelser, som atter forsvandt, og det gør godt at se, at i det Brev, som sandsynligvis er det sidste, vi har fra Ziegenbalgs Haand, og som blev

skrevet til Wendt den 19de Januar 1719, taler han ikke et Ord om en mulig Opgiven af Missionen, skønt han ligefrem henfører en Del af sin Sygdom til de Sindsbevægelser, han har været underkastet. „I halvandet Aar," skriver han, „har jeg lidt stærke Anfægtelser, Bekymringer og Sorger for min Gernings Skyld, saa at jeg mangen Nat ikke har kunnet sove. Desuden har nogle Breve, som vi fik fra Europa 1717 og 1718, yderligere bidraget hertil og nedslaaet mit Sind saaledes, at jeg ikke mere har kunnet udføre mit Arbejde med samme Glæde som før. Og da jeg tillige ser, at Gerningen herude efter min Tilbagekomst bliver understøttet langt mindre fra Danmark end før, saa har dette voldet mig megen Bedrøvelse, fordi jeg unægtelig havde ventet mig langt bedre Virkning af min besværlige Frem- og Tilbagerejse, end jeg hidtil har set." Han omtaler dernæst, hvorledes en stærk Influenza*) har slaaet sig til, som har knuget ham meget i Forening med de Anstrengelser, hans Embede førte med sig. Men han underkastede sig gerne Herrens Vilje.

Lægen havde givet ham det Raad at bruge en Staalkur, som han i Tyskland tidligere havde brugt med Nytte, og han tog da daglig affilet raat Staal ind. Kuren svækkede ham imidlertid øjensynlig, saa at han paa den tiende Dag maatte afbryde den og berede sig til Døden. Den hellige Nadvere havde han nydt den 11te Februar, og den sidste Søndag, han levede, samlede han den tamulske Menighed om sin Seng og formanede den til Standhaftighed i Troen.

Den 23de Februar 1719 blev hans Dødsdag; om Morgenen Kl. 7 viste der sig tydelige Tegn paa

*) Denne nu saa kendte Sygdom er altsaa ikke helt ny.

Dødens Nærhed. „Jeg kan nu ikke tale mere, Herren velsigne blot det, jeg har talet — jeg har daglig givet mig ind under min Guds Vilje. Kristus siger: Fader, jeg vil, at hvor jeg er, skal og min Tjener være," saaledes talte han i afbrudte Sætninger som Svar paa trøstende Tiltale. Pludselig foer han med Haanden hen over Øjnene og sagde: „Aa, hvor det bliver lyst for mig; det er, som om Solen skinnede mig lige ind i Øjnene." Efter at han derpaa havde ladet dem synge Salmen: „Jesus, du min Tillid er", sov han stille hen, Klokken elleve, siddende i sin Lænestol, 35½ Aar gammel.

Dødsbudskabet gjorde stærkt Indtryk paa mange i Trankebar, og næste Dags Eftermiddag samledes et stort Følge til Begravelsen i den nye Jerusalemskirke; Gründler holdt Ligtalen over sin afdøde Ven med Ordene om Brudgommens Ven, der glæder sig over at høre Brudgommens Stemme: „Ham bør det at vokse, mig at forringes" (Joh. 3, 30). Den rummelige Kirke havde ikke Plads til alle dem, der gerne vilde være med, selv om det kun var for at se Kisten blive sænket ned i den foran Alteret murede Grav.

Man hører undertiden, at en Mand kort efter sin Død bliver tildelt en Udmærkelse, som var tiltænkt ham før, men som kom for sent til at træffe ham i Live. Ved Tanken om, at der derved kunde have været skænket et Menneske en Glæde og Opmuntring, kunde man i saadanne Tilfælde ønsket, at han havde erfaret det, før han døde. Med Ziegenbalg var lige det modsatte Tilfældet. Efter de private Breve fra Sekretær Wendt, som trods deres utvivlsomme gode Mening bidrog ikke lidet til at nedtrykke ham paa Legeme og Sjæl, indløb der efter Ziegenbalgs Død et

officielt Brev fra Missionskollegiet med endnu stærkere Beskyldninger og i et mere ubehersket Sprog. Der er ingen Tvivl om, at Wendt, som allerede havde faaet at vide, hvilken ingenlunde tilsigtet Virkning hans Privatbreve havde haft paa Ziegenbalgs legemlige og sjælelige Tilstand, har været meget ilde tilmode ved Tanken om, hvad der vilde komme ud af dette sidste, stærkere Brev. For Ziegenbalgs Vedkommende behøvede han dog ikke at ængste sig; han var, som sagt, allerede død, da det ankom; men det knugede Gründler saa meget haardere. Han var ved sin Vens Død bleven saa stærkt rystet, at han faldt i en to Maaneders Sygdom, under hvilken han dog beholdt Kraft til at forrette de væsentligste Embedsforretninger. En Søndag havde han sat sig oppe paa Prædikestolen for med svag Stemme at tale til Menigheden, men Stemmen svigtede ham snart helt; han faldt da paa Knæ, og Menigheden tilligemed ham, og bad indtrængende om, at Herren dog ikke vilde slaa saa haardt, at han tog begge Hyrder bort paa een Gang, men lade ham faa Kræfter, indtil der kom Afløsere. Fra den Tid blev det bedre med ham, og længere hen paa Aaret indtraf tre nye Hjælpere. Da disse paa Grund af Modvind maatte vente en Tid i Madras, blev de europæiske Breve til Gründler hurtigt tilsendt denne, for at de friske Efterretninger fra Hjemmet kunde berede ham en Glæde forud.

Det blev dog kun smaat med den Glæde, som var tiltænkt den svage Mand, thi blandt Brevene var den førnævnte Skrivelse fra Missionskollegiet, hvilken han læste under Taarer, grundede over i mange søvnløse Nætter og med Sorg viste til Andre. Det var dette Brev, som ogsaa var tiltænkt Ziegenbalg, men som hans Død forskaanede

ham for; nu faldt det med saa meget tungere Vægt paa Gründler, som døde et Aarstid efter. Hans Enke skriver i et Brev til Francke, at den egentlige Aarsag til hans Død paa det Tidspunkt var den Sorg og Bekymring, som det haarde Brev fra Missionskollegiet voldede ham.

Det var i dette Brev de aandeligt overspændte Fordringer og den dermed følgende Misbilligelse af Missionens nærværende Tilstand, som betonedes saa stærkt og i en meget ublid Form, saa ublid, at man vel kunde tænke sig det skrevet i et ubetænksomt Øjeblik af en Enkeltmand. Man maa dog falde i dyb Forundring ved at høre, at baade Brevets Indhold og Maaden, hvorpaa det er skrevet, er blevet omhyggelig gennemgaaet af alle Kollegiets Medlemmer, som var troende Mænd, ja, Wendt havde endogsaa, i Følelsen af det Ansvar, som maatte følge med et saadant Brevs Afsendelse, yderligere raadført sig med andre Venner og bedet dem endelig ikke at billige noget, som ikke burde tages med. Alligevel blev det et meget ubilligt og haardt Brev.*) Som et lille Eksempel paa Stilen skal blot anføres, at der deri paatales, at Missionærerne har altfor meget med timelige Ting at gøre paa Bekostning af det aandelige, og som de selv er, vil ogsaa de Sjæle, de vinder, blive, og nu tilføjes der disse Ord: „Ve Eder, I Skriftkloge, at I drager om til Lands og til Vands for at skaffe Jer en Kristen, og naar han er bleven det, gør I et Helvedesbarn af ham, dobbelt saa slemme som I selv“. Det skulde vel nærmest være en Advarsel, men maatte unægtelig opfattes som mere end det.

Med Ziegenbalgs og Gründlers Død er det grundlæg-

*) Ogsaa denne Gang skrev Francke et kærligt forstaaende Brev, som Gründler en Tid blev meget opmuntret ved.

gende Arbejde for Trankebarmissionen endt. Under skiftende Skæbner fortsattes Gerningen, indtil Leipzigermissionen 1845 overtog, hvad der var tilbage af den danske Mission i Trankebar. 1863 begyndte det danske Missionsselskab Gerningen paa den nye Missionsmark blandt Tamulerne, ikke saa langt fra den Egn, hvor Ziegenbalg i den Aarrække, der blev forundt ham, arbejdede for Guds Riges Komme til Hedningerne.

Ziegenbalg havde sine Fejl og Mangler, som vel særlig kan paapeges i hans yngre Aar, men hans Navn fortjener at mindes med Taknemmelighed som den, der under vanskelige Forhold blev Banebryderen for luthersk Mission i Indien. Leipzigermissionen højtideligholder aarlig Aarsdagen for hans Landing i Indien, den 9de Juli, med en Missionsfest paa alle sine Stationer derude. Naar vi her i Danmark holder Fest i Anledning af Ziegenbalgs Udsendelse herfra for to Hundrede Aar siden, har man med god Grund dertil valgt den 29de November, den Dag, da han med sin Ledsager sejlede ud fra det Land, hvis Søn han vel ikke var, men som tog ham i sin Tjeneste som en Herrens Arbejder blandt Hedningerne i den daværende danske Besiddelse Trankebar i Indien.

Herren give i Naade det danske Missionsselskab at se et Aandens Vejr gaa hen over dets vanskelige Missionsmark i Indien. Han velsigne vore Sendebud derude til Sjæl og Legeme og lade dem se voxende Frugt af deres Arbejde i Herren, og han vil give os herhjemme, som gerne paa vor Vis vil være med i Arbejdet, at være tro i Forbønnen og villige til at forstaa de Kaar, under hvilke Gerningen sker derude.

Det danske Missionsselskab har udgivet som

„Ny Række Smaaskrifter“:

6. **Vor Mission.** En Skildring af det danske Missionsselskab og dets Arbejde. 3. Oplag. Af Pastor Løgstrup. Nedsat Pris 50 Øre.

22. **Hawaji og Kristendommen der.** Ved A. C. L. Grove-Rasmussen. Pris 25 Øre.

23. **Et skjønt Dagværk i et Taarernes og Trængslernes Land.** Af G. Kunze. Oversat af Chr. Lynge. Pris 25 Øre.

24. **Surinam.** Ved A. C. L. Grove-Rasmussen. Pris 25 Øre.

26. **Referat af Forhandlingsmødet i Kjøbenhavn** 21—22. Maj 1901 Pris 1 Kr.

27. **Lægemissionens A B C.** Af Dr. med. W. J. Wanless. Ved et Medlem af kristelig Lægeforening. Pris 25 Øre.

28. **Missionen i Vest-Grønland.** Af C. W. Schultz-Lorentzen. Pris 25 Øre.

29. **Bogfortegnelse for det danske Missionsselskabs Bibliothek** Ved Cand. theol. V. Grove-Rasmussen.

30. **Beretning om det danske Missionsselskabs Møde i Vejle** 9—11. September 1902. Fremstillet af Sekretæren.

31. **Udlændingenes Forhold til Kina og Bokseroprøret.** Af Missionær C. Bolwig. Pris 1 Kr.

32. **Blandt Indiens Studenter.** Af Robert P. Wilder. Paa Dansk ved Joh. Blauenfeldt. Pris 50 Øre.

33. **Hvad tre Kinesere fortalte.** Med 3 Billeder og 1 Kort. Ved C. Waidtløw. Pris 25 Øre.

34. **Hindubørn.** En Bog om Børn til Børn. Af Joh. Blauenfeldt. (Med 9 Billeder). Pris 50 Øre.

35. **En Verden i Nød.** Af J. R. Williamson. Oversat fra Engelsk. Pris 50 Øre.

36. **Det danske Missionsselskabs Historie.** Ved T. Løgstrup. Med 150 Billeder og 4 Kort. Pris 2 Kr.

Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).